

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

АГУУЛГА

ОРШИЛ	3
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	5
1.1 ТӨСЛИЙН ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ.....	5
1.2 ТӨСЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨЛТ, ХҮЧИН ЧАДАЛ	7
1.3. УСЛАЛТЫН СИСТЕМИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	7
1.4 УСЛАЛТЫН СИСТЕМИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ.....	8
1.5 УСЛАЛТЫН СИСТЕМИЙН ХҮЧИН ЧАДАЛ	15
1.6 АЖИЛЛАХ ГОРИМ	16
1.7 ТӨСЛИЙН ТЕХНОЛОГИ, ТЕХНИК ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ	16
1.8 УСАЛГААТАЙ ТАРИАЛАНГИЙН ТЕХНОЛОГИ.....	21
1.9. ТЕХНИК, ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ	22
1.10 ТҮҮХИЙ ЭД, ТУСЛАХ МАТЕРИАЛ.....	24
1.10.1. УС ХАНГАМЖ, ХЭРЭГЛЭЭ	24
1.10.2 ЭЦСИЙН БҮТЭЭГ ДЭХҮҮН.....	30
1.10.3 ХОГ ХАЯГДАЛ.....	30
ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН	31
2.1. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ	31
2.2 УСЛАЛТЫН СИСТЕМИЙГ БАРИХ БОЛОН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮЕД ҮҮСЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ, АРИЛГАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛ.....	32
2.3 НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	37
2.4. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫН ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	39
2.5. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	39
2.6. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	39
2.7 ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	40
2.8 ХОГ ХАЯГДЛЫГ ЗАЙЛУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТ	41
2.9. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	42

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. “Боомын ам” усалтын системийн төсөл хэрэгжих талбайн байршил	6
Зураг 2. 21000 куб метрийн доторлогоотой усан ангийн ажил бүрэн дуусч ус хуримтлуулж эхэлсэн	9
Зураг 3. Гол сувгаас салбар суваг руу гарах 22 хос хаалтыг шинээр хийж гүйцэтгэв	9
Зураг 4. 269га талбайг услах төвийн эргэлтгүй 5ш бороожуулах машин	10
Зураг 5. Усан сан, усалтын системийн харагдах байдал	10
Зураг 6. Усалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөө (M1:20000)	11
Зураг 7. Усалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөө (Тариалангийн талбайн орчим).....	12
Зураг 8. Усалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөө (Толгойн барилга, гол сувгийн дагуух хэсэг) ...	13
Зураг 9. Усан сангийн төлөвлөлт	14
Зураг 10. Таримлын усалгаатай талбайн хуваарилалт	15
Зураг 11. NB 250-450/365 AF1ABAQE Зураг 12. Насосын техникийн үзүүлэлт	17
Зураг 13. Ойн зурвасын дуслын системийн ажиллах зарчим	18
Зураг 14. Ойн зурвасын усны эх үүсвэрийн схем.....	19
Зураг 15. Дуслын усалгааны системийн бүдүүвч.....	19
Зураг 16. Дуслын усалгааны системийн бүдүүвч-Усан сангаар дамжуулан усаар хангах	19
Зураг 17. Голын сувгийн дагууд тарих 2 эгнээ ойн зурвасыг услах дуслын усалгааны нэг иж бүрдлийн схем.....	20
Зураг 18. Тариалангийн талбайн захаар тарих 3 эгнээ ойн зурвасыг услах дуслын усалгааны нэг иж бүрдлийн схем	20

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1 “Боомын ам” услалтын системийн төлөвлөлтийн үндсэн үзүүлэлтүүд	7
Хүснэгт 2 Усалгаатай талбайд тариалах таримлын төрөл, талбайн хэмжээ, ургац.....	15
Хүснэгт 3 Усалгаатай тариалангийн бүтээгдэхүүний өсөлт	16
Хүснэгт 4 Усалгааны горим	22
Хүснэгт 5 Услалтын системийн үндсэн болон туслах тоног төхөөрөмжүүд	22
Хүснэгт 6 Услалтын системийн талбайд тариалах таримлын жилийн ус хэрэглээ (Нормоор)	24
Хүснэгт 7 Тарималыг нэг удаа услахад шаардагдах усны хэмжээ (Нормоор)	25
Хүснэгт 8. Ойн зурвасын ус хэрэглээ	26
Хүснэгт 9. Төслийн нийт ус хэрэглээний тооцоо	26
Хүснэгт 10 Услалтын системийн талбайд тариалахаар төлөвлөж буй таримлын үрийн хэрэглээ (Жилд).....	27
Хүснэгт 11. Эрдэс бордоо болон ургамал хамгааллын бодисуудын хэрэглээ (Жилээр).....	28

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

ОРШИЛ

Ховд аймгийн Алтай сумын нутаг дэвсгэрт орших “Боомын ам” услалтын системийн анхны зураг төслийг 237 га талбайг услахад зориулж 1976 онд боловсруулж, барилгын ажлыг 1978 онд эхлүүлсэн боловч төрөөс 1000 га талбайд усалгаатай тариалан эрхлэх үүрэг өгсний дагуу талбайн хэмжээг нэмэгдүүлж, нийт 757 га талбайтай услалтын системийг 1979 онд ашиглалтад оруулан үр тариа (арвай), олон наст, нэг наст ургамал тариалж эхэлсэн байна.

Ашиглалтын эхний 10 жилд усалгаатай тариалангийн технологийг нарийн чанд мөрдөөгүйгээс талбайн 50-70 хувийг нь ашиглаж, га-ийн ургац харьцангуй бага авч байсан байна. 1990-ээд онд зах зээлийн эдийн засагт шилжих явцад услалтын системийн тоног төхөөрөмж эвдэрч, тоногдсоноор, зөвхөн толгойн барилга, гол суваг, усан сан л үлдэж, услалтын системийн ашиглалт зогссон байна. Иймд АХБ-ны санхүүжилтээр ХХААХҮЯ-аас хэрэгжүүлж буй “Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй” төслийн хүрээнд уг услалтын системийн барилга байгууламжийг шинэчлэх, сэргээн засварлах ажлыг хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөн ажиллаж байна.

Энэхүү төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланг төсөл хэрэгжүүлэгчтэй байгуулсан зөвлөх үйлчилгээний гэрээ болон БОАЖЯ-ны 2022 оны 02 сарын 23-ны өдрийн 13/760 тоот ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтэд үндэслэн “Грийн Натур Ланд” ХХК, “Нью Грийн Ворлд” ХХК, “Экос” ХХК хамтран боловсруулсан байна.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилго

Төсөл хэрэгжүүлэгч иргэн, хуулийн этгээдийн байгаль орчныг хамгаалах талаар хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх, тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах, түүнийг хянан батлах, хэрэгжилтийг ханган тайлагнахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад зорилго оршино.

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө гэж Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээнд заасан төлөвлөгөөг ойлгоно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг төсөл хэрэгжүүлэгч боловсруулж, ерөнхий үнэлгээг хийсэн байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, эсхүл аймаг, нийслэлийн байгаль орчны асуудал хариуцсан газар, хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшсэн бол сумын Засаг даргад хүргүүлэн хянуулж батлуулна.

Ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллага болон сумын Засаг дарга хянаж, баталсан тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төслийн үйл ажиллагааг эхлүүлэх, үргэлжлүүлэхийг зөвшөөрсөн байгаль орчны үндсэн бичиг баримт болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг БОННУ-ний тайланг үнэлгээний мэргэжлийн зөвлөл хэлэлцэн баталснаас хойш төсөл хэрэгжүүлэгч 1 сарын дотор тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөгөө боловсруулан ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллагад батлуулахаар хүргүүлнэ.

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаарх мэдээлэл, төслийн танилцуулга, төслийн хэрэгжилтийн явц, ашиглаж байгаа техник технологи, төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга хэсгүүд баримтлах хууль тогтоомж, стандартын шаардлага болон авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардлыг тодорхой тусгана.

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хэрэгжүүлж буй төслийн үйл ажиллагаа нь зах зээл, эдийн засгийн хямрал, байгалийн гамшигт үзэгдэл, тухайн бүс нутаг, хүн амыг хамарсан халдварт өвчин,

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

тахал зэрэг давагдашгүй хүчин зүйл үүссэний улмаас зогсонги байдалд орсон бол энэ талаараа ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллагад давагдашгүй хүчин зүйл үүссэнээс хойш 1 сарын дотор хандан, тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх боломжгүй болсон талаараа мэдэгдэж, дээрх шалтгаан арилах хүртэл түр хойшлуулах хүсэлт гарган шийдвэрлүүлнэ.

Тайлант онд үйл ажиллагаа явуулаагүй талаарх тодорхойлолтыг төсөл хэрэгжиж буй сум, дүүргийн Засаг дарга хэд хэдэн сум, дүүргийн нутаг дэвсгэрт хэрэгжих төслийн хувьд аймаг, нийслэлийн байгаль орчны газар тодорхойлсон байна.

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг энэхүү журамд заасан шаардлагыг хангаж боловсруулаагүй бол түүнийг хүлээн авч хянах, батлахаас татгалзах үндэслэл болно.

Ашигт малтмал ашиглах, хайх, дэд бүтцийн барилга байгууламж барих зэрэг улирлын шинж чанартай үйл ажиллагаа явуулдаг төсөл хэрэгжүүлэгчийн тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг тэдгээрийн тухайн оны төлөвлөлттэй уялдуулан эхний улиралд багтаан хянаж, эцэслэн батална.

Байгалийн нөөц, баялгийг ашиглан үйлдвэрлэл үйлчилгээ эрхэлж байгаа төсөл хэрэгжүүлэгч 2 жил тутамд байгаль орчны хуваарьт аудит хийлгэн, аудитын тайлан болон аудитын зөвлөмжийн дагуу хэрэгжүүлсэн ажлын тайланг аймаг, нийслэлийн байгаль орчны газарт ирүүлж, уг аудитын тайлан, зөвлөмжийн дагуу хэрэгжүүлсэн ажлын тайланд менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн биелэлтийн талаар бодит мэдээлэл, дүгнэлтийг тусгасан байх бөгөөд хугацааны хувьд давхцаж байвал тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллага дүгнэх нөхцөл болгож болно.

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт 90 оноо хүрээгүй буюу, хангалтгүй гэж дүгнэгдсэн бол хангалтгүй хийгдсэн ажлыг дараа оны эхний улиралд багтаан гүйцэтгэсэн тохиолдолд дүгнэлтийг дахин гаргуулна. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан нөхөн сэргээлтийн ажлыг дутуу хийсэн бол үүнд хамаарахгүй.

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ

1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр: “Боомын ам” услалтын систем

Төслийн зорилго:

Энэхүү төслийн үндсэн зорилго нь услалтын системийг сэргээн засварлах замаар хүнсний ногооны үйлдвэрлэлийг дэмжих, усалгаатай тариалангийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх, усалгааны дэвшилтэт техник технологийг нэвтрүүлж, нутагшуулах, ногоочид, тариаланчдын чадавх, орлогыг нэмэгдүүлэх, хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг сайжруулах, шинээр ажлын байр бий болгоход оршино.

Төслийн захиалагч: Монгол Улсын Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам (ХХААХҮЯ)

Улсын бүртгэлийн дугаар: 9070003115

Регистрийн дугаар: 9132287

Хаяг: Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 1-р хороо, Энх тайвны өргөн чөлөө, 3Г-ын 9-р байр

Утас: 452554, 456955

Төсөл хэрэгжүүлэгч: Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй төсөл

Улсын бүртгэлийн дугаар: 9069001088

Регистрийн дугаар: 6610935

Хаяг: Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 1-р хороо, Хоршоологчдын холбооны байр, 511 тоот

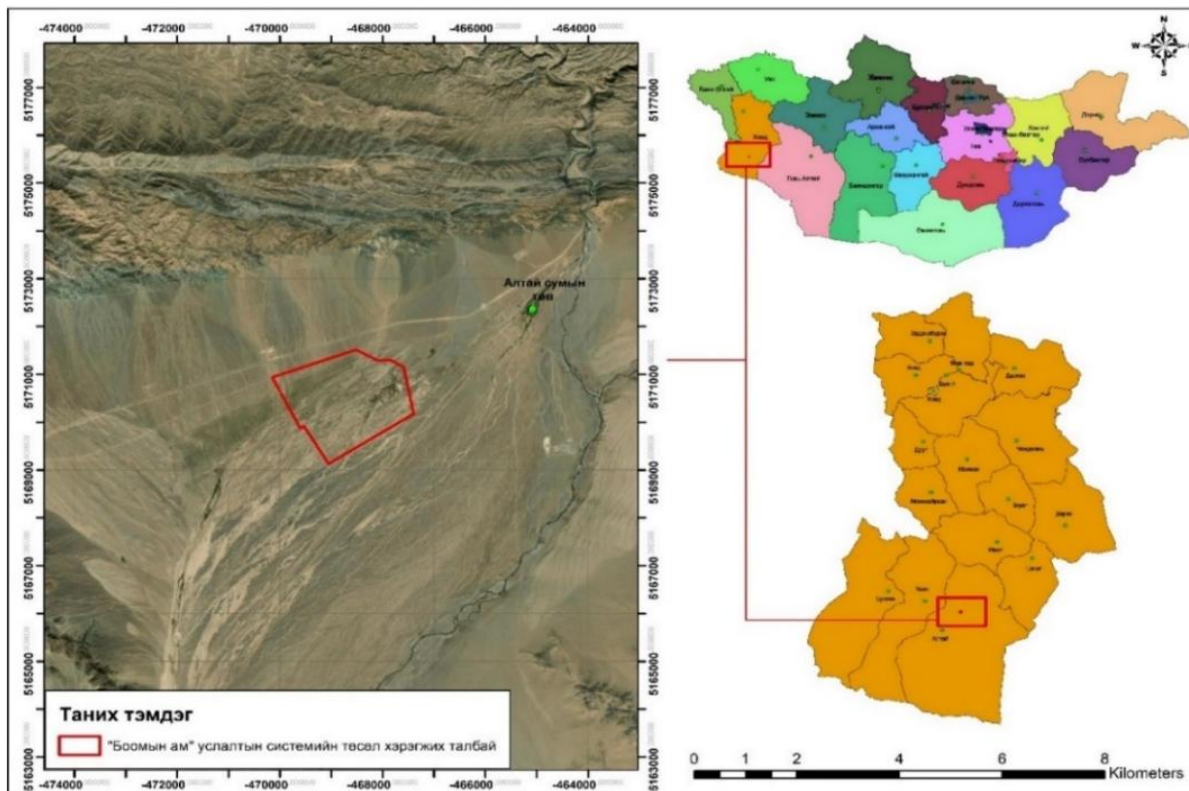
Утас: 99117994

Төслийн санхүүжүүлэгч: Азийн Хөгжлийн банк (АХБ)

Төслийн байршил:

“Боомын ам” услалтын системийн төсөл хэрэгжих талбай нь Ховд аймгийн Алтай сумын нутаг дэвсгэрт байрлана. Төслийн талбай нь Улаанбаатар хотоос баруун урд зүгт 1450 км зайд, аймгийн төвөөс урд зүгт 300 км зайд, Алтай сумын төвөөс баруун урд 2-3 км зайд оршино. Алтай сум нь өмнө талаараа БНХАУ, баруун талаараа Ховд аймгийн Үенч, хойд талаараа Мөст, зүүн хойд талаараа Цэцэг, зүүн урд талаараа Говь-Алтай аймгийн Тонхил сумтай тус тус хиллэдэг.

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Зураг 1. “Боомын ам” услалтын системийн төсөл хэрэгжих талбайн байршил

Төсөл хэрэгжих хугацаа:

АХБ-ны санхүүжилтээр ХХААХҮЯ-аас хэрэгжүүлж буй “Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй” төслийн хүрээнд “Боомын ам” услалтын системийн барилга байгууламжийг шинэчлэх, сэргээн засварлах ажлыг 2022 оны 3-р улиралд эхлүүлж, 2022 оны 2-р улиралд дуусгах бол тоног төхөөрөмжийг худалдан авах, тоног төхөөрөмжийг угсарч суурилуулах ажлыг 2022 оны 3-р улиралд эхлүүлж, 2023 оны 1-р улиралд дуусгахаар төлөвлөсөн байна. Ингэснээр услалтын системийг 2024 оны 2-р улирлаас бүрэн ашиглалтад оруулж хүлээлгэн өгсөн.

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

1.2 Төслийн ерөнхий төлөвлөлт, хүчин чадал

Энэхүү төсөл нь үндсэндээ 2 үе шаттай хэрэгжинэ. Үүнд:

1. Услалтын системийн барилгын ажил (Услалтын системийн толгойн барилга, усан сангийн барилга байгууламжийг шинэчлэн барих, усалгааны тоног төхөөрөмжийг угсрах, ус татах, дамжуулах хоолойг суурилуулах г.м)
2. Услалтын системийг ашиглалтад хүлээн авч 300га талбайд үр тариа, төмс, хүнсний ногоог усалгаатай тариалах

1.3. Услалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөө

Төслийн зураг төслөөс үзэхэд услалтын системийг шинэчлэхээр төлөвлөсөн 300 га талбайд инженер-геодезийн хэмжилт хийснээс нийт талбай бохираар 327.7 га байгаа ба үүнээс усалгаатай цэвэр талбай 252.7 га-г ашиглахаар төлөвлөсөн байна.

Услалтын системийн ажиллах зарчим: Бодонч гол дээр баригдсан дөхүүлэх суваг, ус татмын (ГВС-2.0x2.5x1.2 нэг загварын толгойн барилга) барилга болон гол сувгаар дамжуулан усыг 20000 м³ эзлэхүүнтэй усан санд хүргэнэ. Усан сангаас насос станцын тусламжтайгаар усыг далд сүлжээгээр дамжуулан 5 бороожуулах төхөөрөмжид шахаж тариалангийн талбайг усална.

Хүснэгт 1 “Боомын ам” услалтын системийн төлөвлөлтийн үндсэн үзүүлэлтүүд

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ
I. Үндсэн үзүүлэлт			
1	Талбай	Бохир	га
		Цэвэр	га
2	Газар ашиглалтын коэффициент	-	0.77
3	Хангамжил	Усны эх үүсвэр-Бодонч гол, м ³ /сек	м ³ /сек
		P _{1%}	м ³ /сек
		P _{2%}	м ³ /сек
		P _{5%}	м ³ /сек
		P _{10%}	м ³ /сек
4	Ус авах арга – ус татамжийн толгойн барилгын хүчин чадал	м ³ /сек	1.2
5	Суурин насос станц	-	1
	Зарцуулга, м ³ /сек	м ³ /сек	0.182
	Насосны төрөл – Үндсэн болон нөөц	ш	2
	Түрэлт	м	18
	Хүчин чадал	кВт	150
	Цахилгаан эх үүсвэр – сум дундын цахилгаан шугам	кВт	10
6	Усалгааны арга	Бороожуулах, дуслын усалгаа	
7	Усалгааны техник	Тойргоор тэнхлэгээ тойрч услах бороожуулагч	ш
			Иж бүрдэл
		Дуслын усалгааны төхөөрөмж	Иж бүрдэл
		Нарны үүсгүүрээр ажиллах насос (CRPlex 3-11/CRPlex 1-17)	ш
	Нарны хавтан	ш	
8	Бороожуулагч машины тоо	DYP-7	ш
		DYP-8	ш
II. Усны барилга байгууламжийн үзүүлэлт			
9	Гол суваг	м	4870

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

	Усалгааны ил сүлжээ	Хаях суваг	м	910
10	Усалгааны далд сүлжээ	Гол хоолой, ГХ, Ø 450 мм Ø 355 мм	м	1277/820
		Хуваарилах хоолой, ХХ, Ø 280 мм	м	1644
		Юүлэх хоолой (суллах), ЮХ, Ø 100 мм	м	889
11	Бусад сүлжээ	Ашиглалтын зам	м	13140
		Ойн зурвас	м	12430
		Хашаа	м	12800
		Цахилгааны шугам шинээр тавих	км	2.32
		Цахилгааны шугам талбайгаас гаргаж шилжүүлэх	км	2.1
12	Трансформаторын дэд бүтэц		ш	1
13	Барилга байгууламжууд болон бусад тоноглолууд	Хуваарилах худгууд	ш	5
		Юүлэх худаг (Хаалттай)	ш	3
		Юүлэх худаг	ш	3
		Бороожуулагчтай холбох холболт	ш	5
14	Хөдөө аж ахуйн техник	Экскаватор	ш	1

Төслийн үндсэн барилга байгууламжуудын ерөнхий төлөвлөлтийн план зургуудыг тус тус харуулав.

1.4 Услалтын системийн өнөөгийн байдал

“Боомын ам” услалтын системийн анхны зураг төслийг 237 га талбайг услахад зориулж 1976 онд боловсруулсан ба 6.5 км урт бетон доторлогоотой суваг, 3 ш зөөврийн шахуурга станц (СНП 50/80), 1 ширхэг бороожуулах төхөөрөмж (МА-200), тус бүр 72 га талбайг услах 3 комплекс усалгааны төхөөрөмж (ДКШ 64/800 Волжанка)–тэй байхаар төлөвлөсөн байна.

Зураг төслийн дагуу услалтын системийн барилгын ажлыг 1978 онд эхлүүлсэн боловч төрөөс 1000 га талбайд усалгаатай тариалан эрхлэх үүрэг өгсний дагуу талбайн хэмжээг нэмэгдүүлж, нийт 757 га талбайтай услалтын системийг 1979 онд ашиглалтад оруулан үр тариа (арвай), олон наст, нэг наст ургамал тариалж эхэлсэн байна.

Ашиглалтын эхний 10 жилд усалгаатай тариалангийн технологийг нарийн чанд мөрдөөгүйгээс талбайн 50-70 хувийг нь ашиглаж, га-ийн ургац харьцангуй бага авч байсан байна. 1990-ээд онд зах зээлийн эдийн засагт шилжих явцад услалтын системийн тоног төхөөрөмж эвдэрч, тоногдсоноор, зөвхөн толгойн барилга, гол суваг, усан сан л үлдэж, услалтын системийн ашиглалт үндсэндээ зогссон байна. Үүнээс хойш услалтын системийн толгойн барилгын засварыг 2006 онд, толгойн барилга болон гол сувгийн хэсгийн засвар шинэчлэлтийн ажлыг 2019 онд тус тус хийсэн байна. Мөн толгойн барилгын дээд талд толгойн барилга руу орох усыг нэмэгдүүлэх зорилгоор голын зүүн салааг хаан урсгал чиглүүлэх далан барьсан байна.

Шинэчлэлт хийхээр төлөвлөсөн 300 га талбайн гадна $W=8000 \text{ м}^3$ эзлэхүүнтэй (ёроолын өргөн 10 м, хажуу налуу $m=3.0$, гүн 2.5 м) цөөрөм байрладаг ба цөөрмийг бүрэн засварласан

**ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Зураг 2. 21000 куб метрийн доторлогоотой усан ангийн ажил бүрэн дуусч ус хуримтлуулж эхэлсэн

Зураг 3. Гол сувгаас салбар суваг руу гарах 22 хос хаалтыг шинээр хийж гүйцэтгэв

**ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

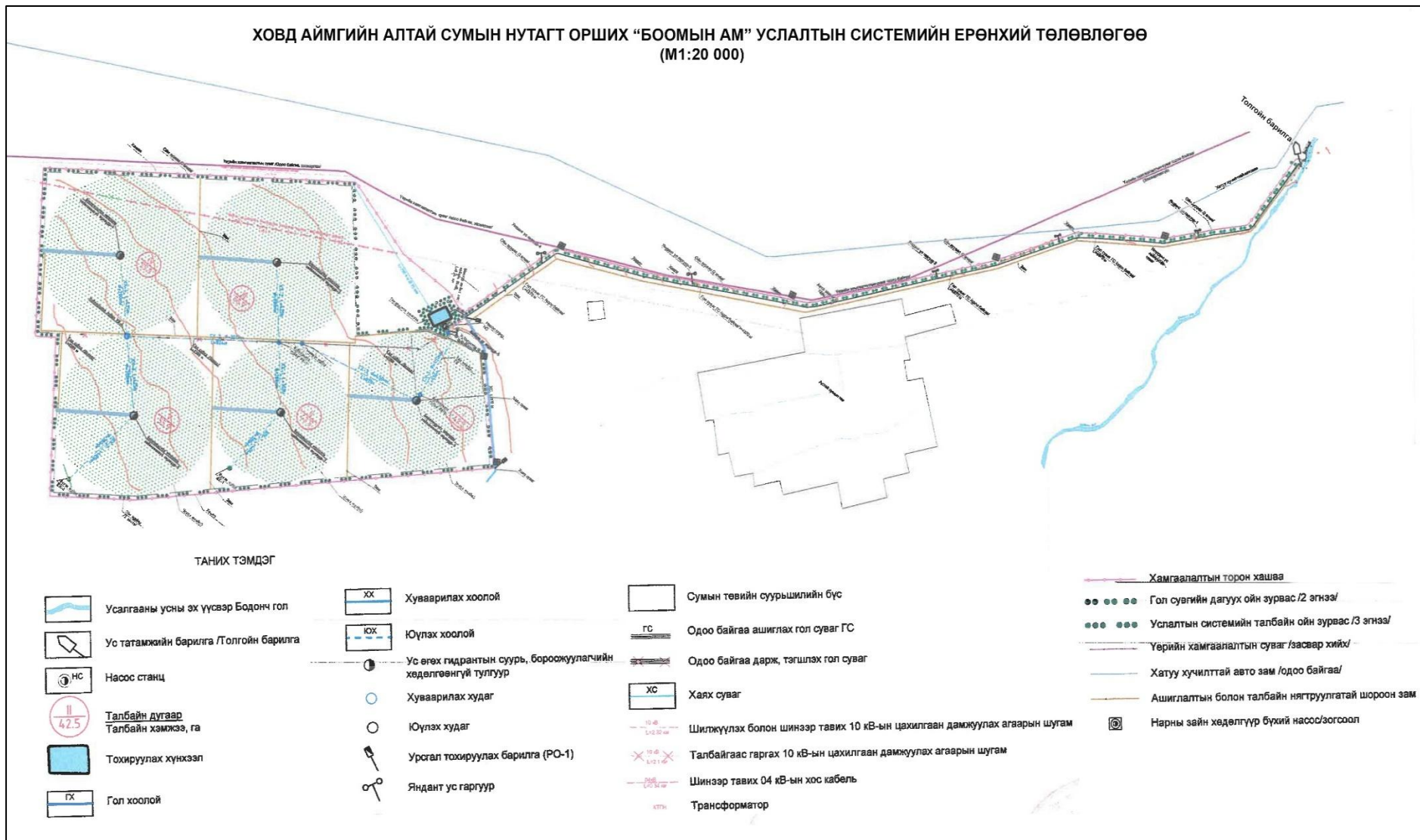

Зураг 4. 269га талбайг услах төвийн эргэлттэй 5ш бороожуулах машин

Зураг 5. Усан сан,услалтын системийн харагдах байдал

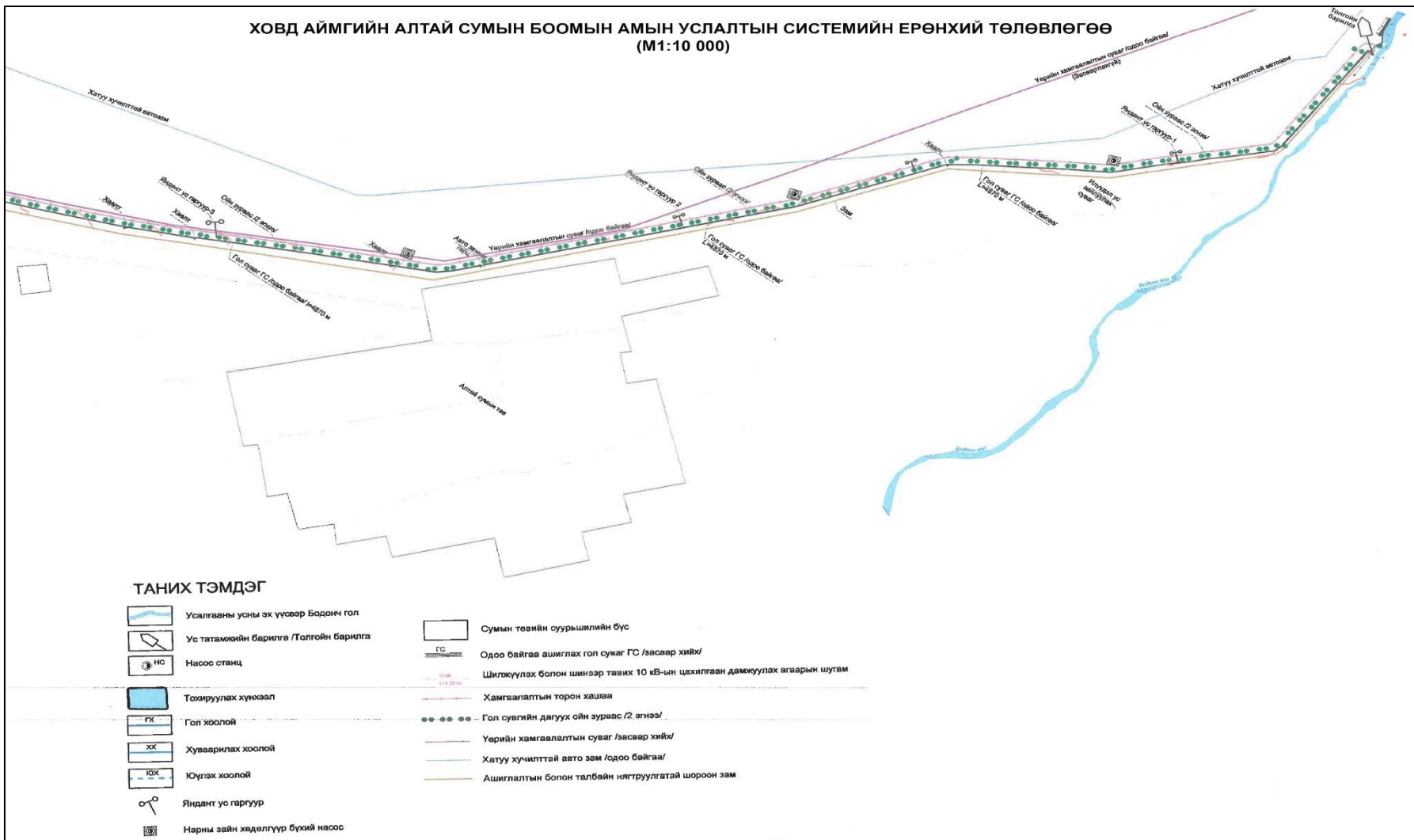
ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Зураг 6. Усалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөө (М1:20000)

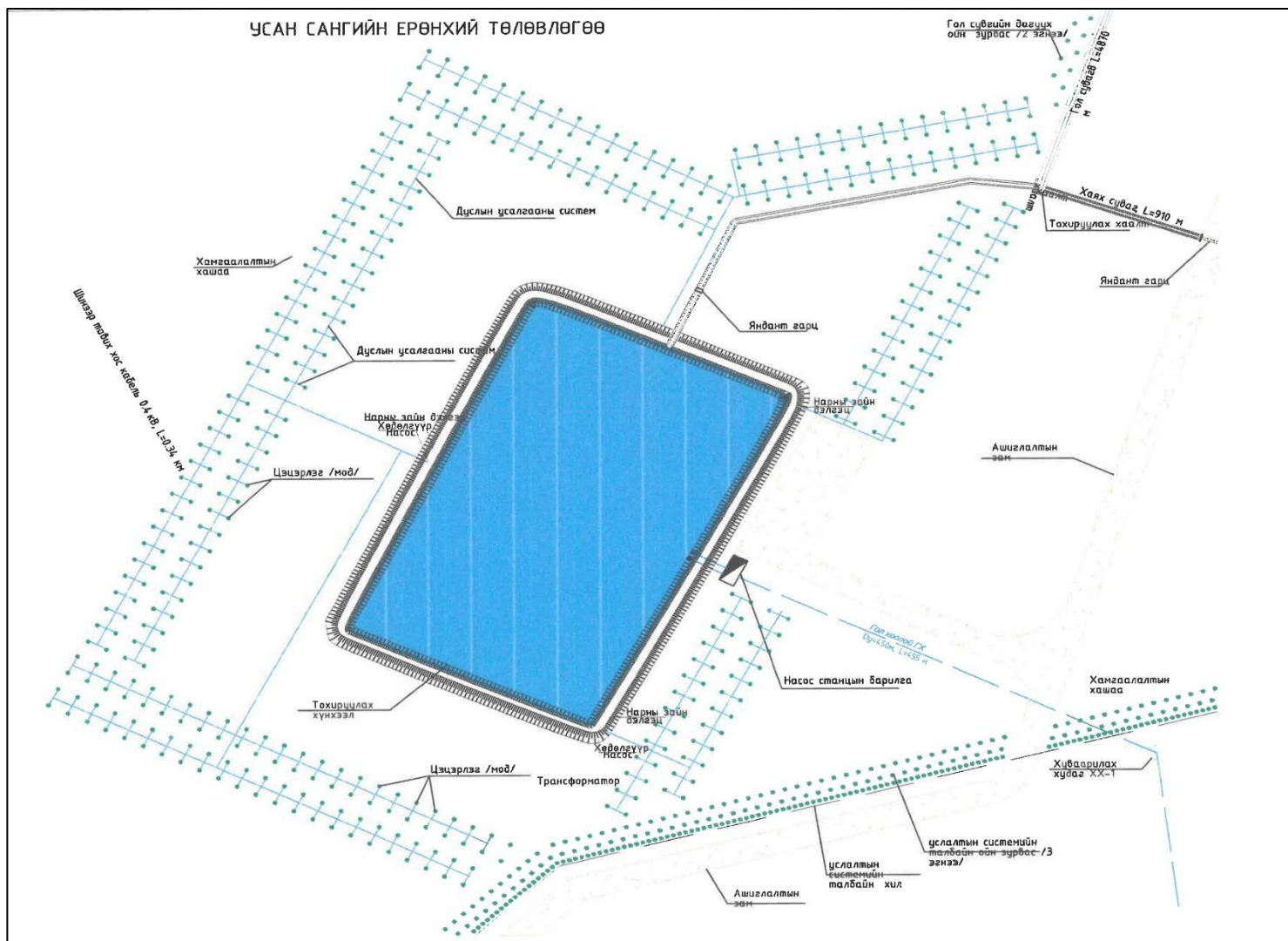

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Зураг 8. Услалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөө (Толгойн барилга, гол сувгийн дагуух хэсэг)

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

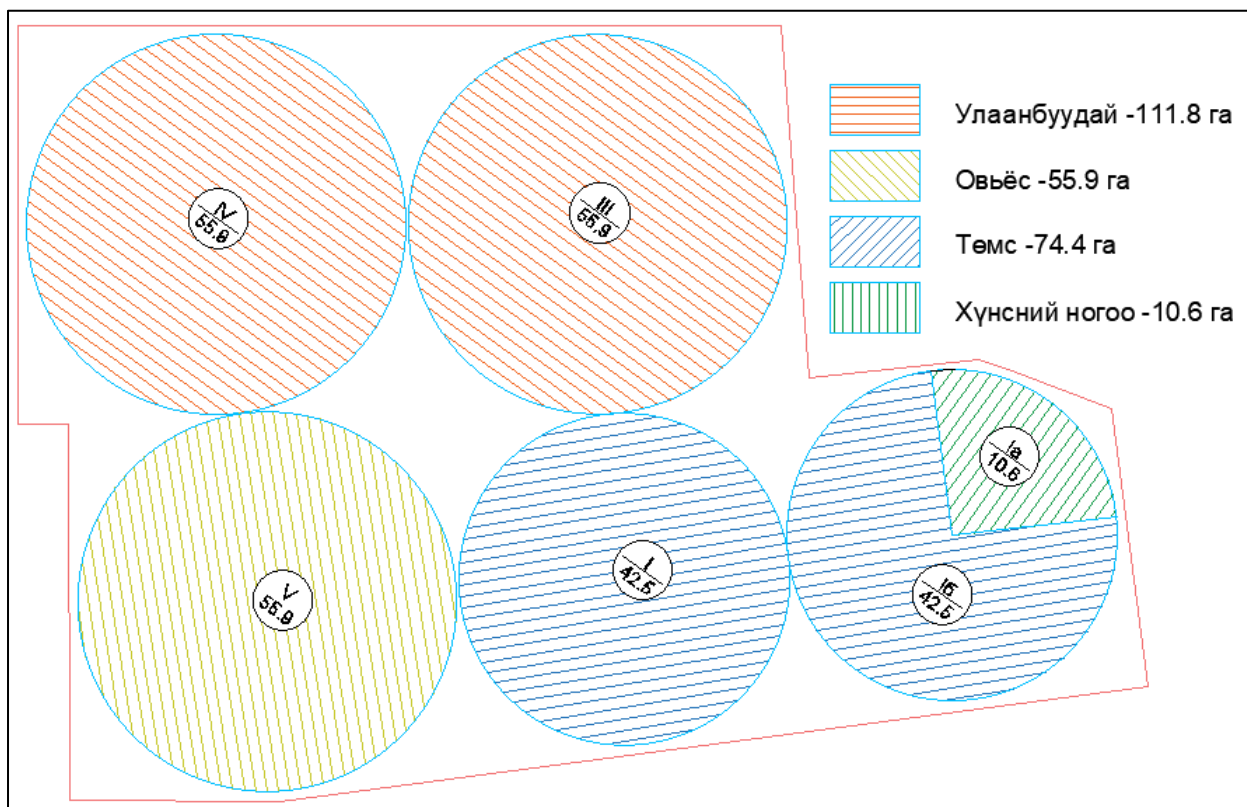
Зураг 9.Усан сангийн төлөвлөлт

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

1.5 Усалалтын системийн хүчин чадал

“Боомын ам” усалалтын системийн төсөл хэрэгжсэнээр DYP - 7 болон DYP - 8 марк бүхий хоёр төрлийн тойргоор услах 5 ш бороожуулагч машинаар 252.7 га талбайг услахаар төлөвлөсөн. Эдгээр 5 бороожуулагч нь хоногт бүрэн хүчин чадлаараа 2 ээлжээр буюу 16 цаг ажиллана. Гэхдээ 5 бороожуулагч зэрэг ажиллахгүй бөгөөд нэгэн зэрэг 3 бороожуулагч ажиллахаар төлөвлөн насосын хүчин чадлыг сонгосон.

Усалгаатай тариалангийн талбайн 111.8 га-д үр тариа, 55.9 га-д эрдэнэ шиш /тэжээл/, 74.4 га-д төмс, 10.6 га-д хүнсний ногоо тариалахаар зураг төсөлд тусгажээ (Зураг 2-14, Хүснэгт 2-2). Үүнээс гадна дуслын усалгааны системээр услах гол суваг болон талбайн ойн зурвасын талбай 10.24 га байна.

Зураг 10. Таримлын усалгаатай талбайн хуваарилалт

Хүснэгт 2 Усалгаатай талбайд тариалах таримлын төрөл, талбайн хэмжээ, ургац

Таримлын төрөл	Талбайн усалгааны арга	Усалгаатай тариалах талбайн хэмжээ, га	Нийт талбайд эзлэх хувь, %	Га-ийн ургац цн	Нийт ургац, тн (бохиороор)	Хорогдол		Цэвэр ургац тн
						%	тн	
Төмс, га	Бороожуулагч (Төвөө тойрон эргэх усалгаа)	74.4	28.3	100	781.2	8.0	62.5	718.7
Хүнсний ногоо, га		10.6	4.0	80	90.1	8.0	7.2	82.9
Хөх тариа, га		111.8	42.5	20	223.6	5.0	11.2	212.4
Эрдэнэ шиш /Овьёос, га		55.9	21.3	30	195.7	5.0	9.8	185.9

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Жимсний мод, салхинаас хамгаалах ойн зурвас, га	Дуслын усалгаа	10.24	3.9	-	-	-	-	-
Нийт талбай		262.94	100	-	1290.6	-	90.7	1199.9

*Тайлбар: 1 цн=0.1 тн

“Боомын ам” усалтын системийг бүрэн хүчин чадлаар нь ашиглах үед үр тариа (Хөх тариа) 212.4 тн, эрдэнэ шиш 185.9 тн, хүнсний ногоо 82.9 тн, төмс 718.7 тн-ыг хураан авна. Тус талбайд хамгийн сүүлд 2016 онд тариалалт хийж, түүнээс хойш өнөөг хүртэл тариалалт хийгээгүй байна. Энэхүү төсөл хэрэгжсэнээр га-аас авах ургацын хэмжээ 2016 оноос 1.3-1.7 дахин нэмэгдэж, усалгаатай тариалан үйлдвэрлэлийн голлох үзүүлэлт болох нэгж талбайгаас авах ургац болон хөдөө аж ахуйн нийт бүтээгдэхүүний хэмжээ өснө

Хүснэгт 3 Усалгаатай тариалангийн бүтээгдэхүүний өсөлт

Таримлын нэр	2016 онд			Усалтын систем ашиглалтад орсноор		
	Тариалсан талбай	Ургац, тн	га-ийн ургац, цн	Тариалах талбай	ургац, тн	га-ийн ургац, цн
Үр тариа	3.0	4.0	13.33	111.8	212.4	20
Төмс	8.6	51.6	60.0	74.4	718.7	105
Хүнсний ногоо	9.3	56.8	61.08	10.6	82.9	85
Эрдэнэ шиш	-	-	-	55.9	185.9	35
Бүгд	20.9			252.7		

*Тайлбар: 1 цн=0.1 тн

1.6 Ажиллах горим

Усалгаатай тариалангийн тариалалтын ажлыг жил бүрийн 3-р сарын 15-аас эхлүүлж 10-р сарын 20-ны үед ургац хураалтын ажлыг дуусгах ба жилд дунджаар 220 хоног тариалангийн үйл ажиллагаа эрхэлнэ. Төслийн зураг төсөлд тусгаснаар нийт 44 хүн ажиллах ба үүнээс 11 нь бүтэн цагаар жилд 12 сарын турш, 33 нь жилд 6 сар ажиллахаар тооцсон байна.

1.7 Төслийн технологи, техник тоног төхөөрөмж

“Боомын ам” усалтын системийн төсөл хэрэгжсэнээр:

- Ус татах толгойн байгууламж
- Гол суваг
- Усан сан
- Насос станц
- Ус дамжуулах далд сүлжээ
- Бороожуулах машин
- Ойн зурвас
- Дуслын усалгааны систем зэрэг үндсэн болон туслах барилга байгууламж,

тоног төхөөрөмжийг суурилуулахаар ажлын зурагт тусгасан байна.

Ус татах байгууламж: Дөхүүлэх ба хаях сувгийн ёроолын өргөн $b=2.0$ м; налуу $m=1.5$ м; тооцоот ус өнгөрөх үеийн усны гүн $h=0.7$ м байна.

Толгойн барилга: Бодончийн гол дээр 1978 онд /2006 онд засварласан/ баригдсан хуучин толгойн барилга (ус татах барилга ГВС-2.0 х 2.5 х 1.2) болон гол сувгийг (ГС) дахин ашиглахаар төлөвлөсөн байна. 2019 оны 6-р сард орон нутгийн санхүүжилтээр толгойн

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

барилгын хавтгай хаалтуудыг шинэчлэн сольж, гол сувгийн лайг цэвэрлэн, эвдрэл, гэмтлийг засварласан байна.

Толгойн барилгын ус авах хүчин чадал $Q=1.2$ м³/сек, хаях барилгын хүчин чадал нь $Q=5.4$ м³/сек болно.

Гол суваг: Одоо байгаа бетон доторлогоотой гол сувгийн эхний 4.8 км сувгийг засварлаж ашиглана. Сувгаар өнгөрөх тооцоот зарцуулаг нь $Q=0.555$ м³/сек, налуу $m=1.5$, ёроолын өргөн $b=1.0$ м, усны гүн $h=0.7$ м.

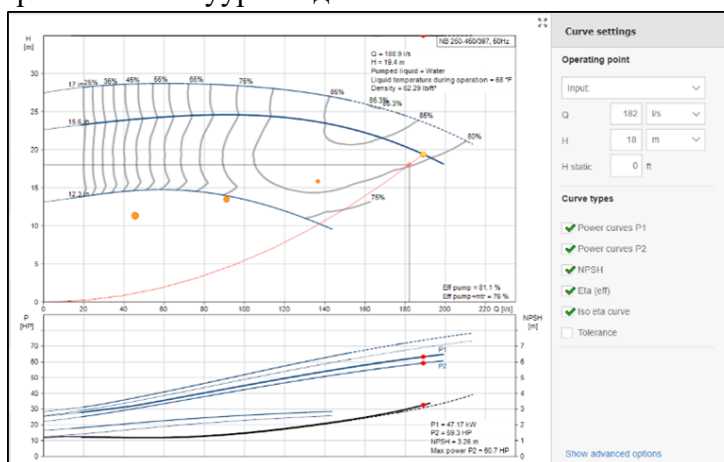
Усан сан: Гол сувгийг өмнө байгуулсан усан сантай холбоно. Одоо байгаа 18000 м³ эзлэхүүнтэй хуучин усан сангийн лайг цэвэрлэж томсгон, сэргээн засварлаж, шүүрлээс хамгаалсан доторлогоо хийхээр төлөвлөсөн байна. Усан сан болон гол сувгийг холбосон сувагт засвар хийж, усан сангийн оролтын хэсэг болон илүүдэл ус зайлуулах хэсгийг засварлан, хаях сувагтай /ослын/ холбоно. Усан сангийн нийт эзлэхүүн 23851 м³, ёроолын урт 98 м, өргөн 62 м, гүн 2.5 м, ашигтай эзлэхүүн 18000 м³, ууршилтад алдах алдагдал 2502 м³, үхмэл эзлэхүүн 3420 м³ болно.

Усан сангийн усны түвшнийг гол сувгийн болон усан сан дахь халиагчаар тохируулна. Ус хаях сувгаар илүүдэл ус зайлуулах ба шавхах тохиолдолд ёроолын ус гаргуураар гаргана. Усалгаа дууссаны дараа усан сангийн усыг хоосолно.

Насос станц: Усан сангаас усыг насосоор далд сүлжээ рүү шахаж, далд сүлжээгээр /хоолойгоор/ дамжуулан тойргоор усалдаг бороожуулагчдыг усаар хангана. Насос станцад 2 ширхэг NB 250-450/365 AF1ABAQE маркийн насос суурилагдана.

Зураг 11. NB 250-450/365 AF1ABAQE маркийн насос

Зураг 12. Насосын техникийн үзүүлэлт

Ус дамжуулах далд сүлжээ: Усан сангаас усыг насосоор далд сүлжээ рүү шахаж, далд сүлжээгээр /хоолойгоор/ дамжуулан бороожуулагчдыг усаар хангах болон далд сүлжээг өвлийн хадгалалтад тавихын тулд сүлжээг суллах /хоослох/ далд юүлэх хоолой, төгсгөлд нь юүлэх худгууд тавигдана. Далд сүлжээ нь өндөр даралтын хуванцар хоолойнууд байна. Гол хоолойн нийт урт 1453 м, голч 450 мм. Хуваарилах хоолойн урт 824 м, голч 360 мм, хэсгийн буюу усалгааны хоолойн голч 280 мм, нийт урт 1640 м. Шугамын усыг юүлэх хоолойн голч 100 мм, нийт 889 м.

Далд шугам хоолойнуудад засвар үйлчилгээ, үзлэг хийх болон усыг хуваарилах зориулалт бүхий 5 худаг төлөвлөв.

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Услалтын системийн далд сүлжээг өвлийн улиралд аюулгүй хадгалахын тулд усыг өөрийнх нь урсгалаар далд хоолой, болон юүлэх худгаар тус тус зайлуулна.

Усалгааны бороожуулагч машин: Услалтын системийн талбай 5 хэсгээс бүрдэх ба I, II талбайд DYP-7 бороожуулагч, III IV, V хэсгүүдэд DYP-8 бороожуулагчийг байрлуулна. DYP-7 маркийн 2 ширхэг бороожуулагч машинууд нь 369 м урттай бөгөөд 42.5 га талбайг услах хүчин чадалтай. Бүрэн механик ажиллагаатай DYP-8 бороожуулагч машин нь 424 м урттай бөгөөд 55.9 га талбайг тойргоор усална. Эдгээр бороожуулагч машинуудын ус ашиглалт нь 0.85 %, бороожуулагчийн эрчимжил 0-55 мм, явах хамгийн их хурд 156 м/ц болно.

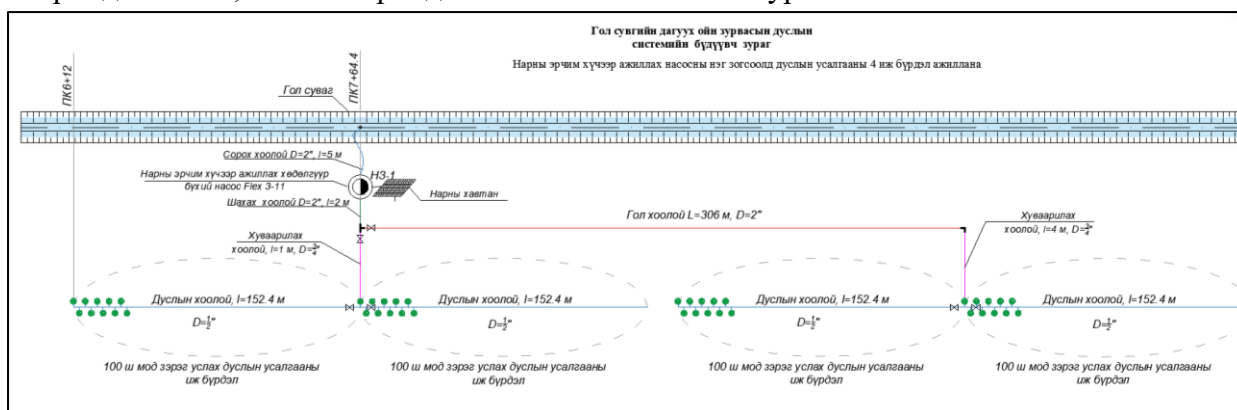
Хаях сувгаг: Гол сувгийн төгсгөлд байрлах 910 м урттай хаях сувгаар илүүдэл усыг зайлуулна. Сувгийн эхлэл, төгсгөлд урсгал зохицуулах хаалтууд байрлана.

Ус гаргуур: Гол сувгийн дагууд гол сувгийг гатлах яндант ус гаргуур нийт 5 ширхэг төлөвлөсөн.

Ойн зурвас, усалгааны арга: Гол сувгийн дагууд болон услалтын системийн талбайг тойруулан салхины хүч, ууршилтаас хамгаалсан ойн зурвас байгуулна.

Услалтын системийн талбайг тойруулан шинээр байгуулах ойн зурвас нь 3 эгнээ, 8 м-ийн өргөнтэй 7.4 км урт байна. Ойн зурвасын мод хоорондын зай нь 3.0 м, эгнээ хоорондын зай нь 3.0 м, бут /сөөг/ хоорондын зай 1.5 м, том мод хүртэл 2 м, хашаа болон талбайн зах хүртэл 2 м байна.

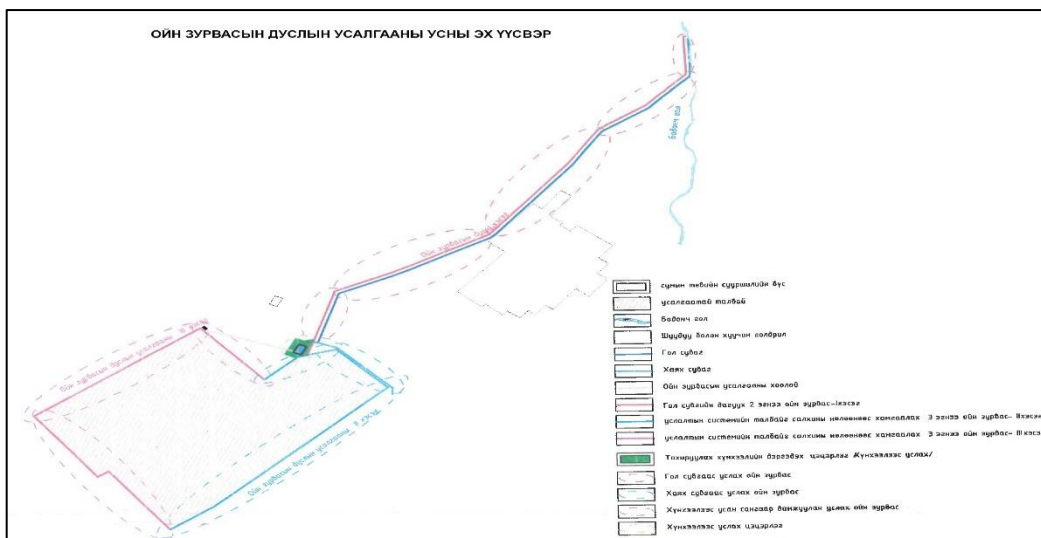
Гол суваг дагуух ойн зурвас 2 эгнээ 6.0 м өргөнтэй, нийт урт 7.32 км болно. Мод хоорондын 3.0 м, эгнээ хоорондын зай нь 3.0 м байна /Зураг 2-17/.

Зураг 13. Ойн зурвасын дуслын системийн ажиллах зарчим

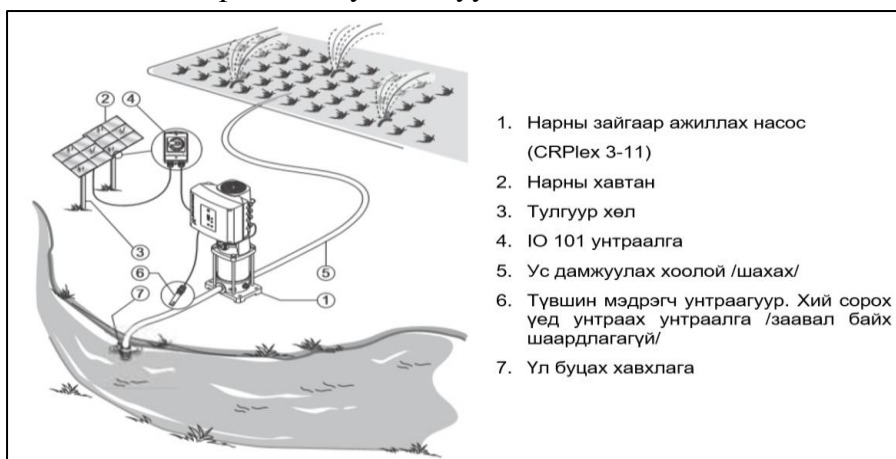
Ойн зурвасыг услах усны эх үүсвэр нь гол суваг, усан сан, хаях сувгийн ус байх ба нарны энергиэр ажиллах насос (CRPlex 3-11)-оор усыг шахаж, дуслын усалгааны иж бүрдэл системээр усалгаа хийнэ. Дуслын усалгаагаар ойн зурвас, ногоон байгууламжийг услах нь шуудуу татан ил аргаар услахаас усны алдагдлыг 70-80% хүртэл бууруулна.

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Зураг 14. Ойн зурвасын усны эх үүсвэрийн схем

Гол сувгийн дагуух 2 эгнээ ойн зурвасыг услах дуслын усалгааны нэг иж бүрдэл нь 100 ш модыг зэрэг усална. Харин усалтын талбайн 3 эгнээ ойн зурвасыг услах дуслын усалгааны нэг иж бүрдэл нь 100 ш мод, мөн 100 ш бутыг услах боломжтой. Ойн зурвасын усалгааг 16 цагаар хийхэд нийт 6 хоногт бүх модыг усалж дуусна.

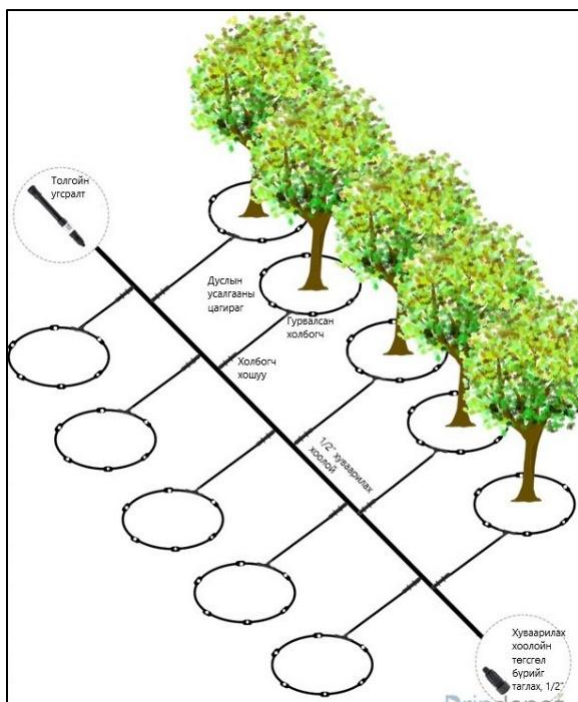

Зураг 15. Дуслын усалгааны системийн бүдүүвч

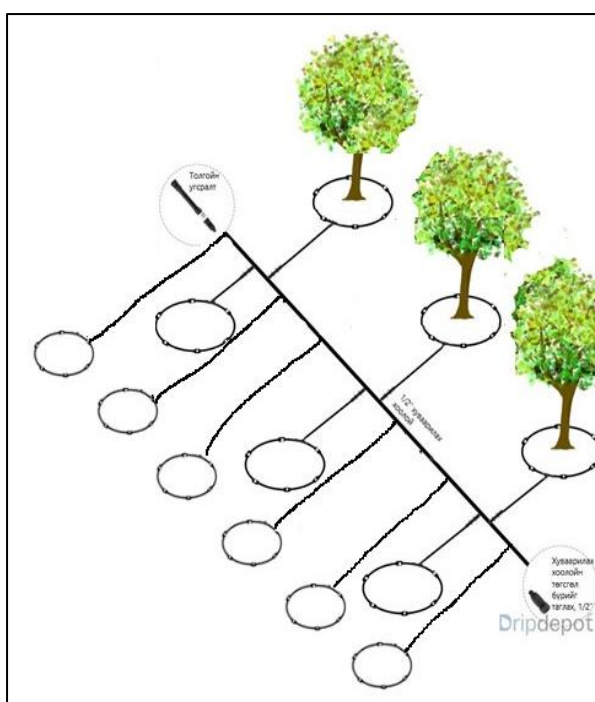

Зураг 16. Дуслын усалгааны системийн бүдүүвч-Усан сангаар дамжуулан усаар хангах

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Зураг 17. Голын сувгийн дагууд тарих 2 эгнээ ойн зурвасыг услах дуслын усалгааны нэг иж бүрдлийн схем

Зураг 18. Тариалангийн талбайн захгаар тарих 3 эгнээ ойн зурвасыг услах дуслын усалгааны нэг иж бүрдлийн схем

Цахилгаан хангамж: Сумын төв нь 2010 оны 12 дугаар сараас БНХАУ-ын Шинжан Уйгараас татсан цахилгаан эрчим хүчээр хангагдаж байна. Талбайн дундуур суурилагдсан цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг талбайд хойд талаар шилжүүлэн тавина.

Үерийн хамгаалалтын уулын суваг: Үерийн хамгаалалтын 9.65 км урт уулын сувгийн араар хатуу хучилттай автозам тавигдсан бөгөөд үерийн сувгийн эхний хэсгийн 1.5 км хэсэг авто замын цаад талд орсон байна. Түүнчлэн толгойн барилгын дээд талаас 2.43 км урт үерийн хамгаалалтын уулын сувгийн эхлэлийн хэсгийг дахин шинээр байгуулна. Энэ нь одоо байгаа сувгийн ПК2+61 цэгтэй холбогдоно. Учир нь тус пикет хүртэлх сувгийн эхний хэсэг үндсэндээ бүрэн эвдэрч, хагшаасанд дарагдан ашиглах боломжгүй болсон байна. ПК2+61 хэсгээс доош уулын сувгийн төгсгөл хүртэл хөндлөн огтолсон бүх л жалга, сайраар урсах усны нөлөөгөөр хэсэгчлэн сэтэрч, эвдрэн хагшаасанд дарагдсан байх ба эвдэрсэн хэсгүүдийг дахин засварлаж, хагшаасыг цэвэрлэн ашигласнаар усалалтын системийг бүхэлд нь шар ус, хур борооны үерээс хамгаалах боломж бүрдэнэ.

Ашиглалтын зам, торон хашаа: Ашиглалтын хэвийн нөхцөлийг хангах зорилгоор талбайн шороон замыг хуваарилах ба усалгааны далд хоолойн дагууд байхаар төлөвлөсөн байна. Замын өргөн $b=6.5$ м, нийт урт нь 13.14 км.

Шинээр татах хашаа нь 5.0 м-ийн алгасалтай төмөр бетон шонтой 12.5 км урт төмөр утсан торон хашааг талбайн эргэн тойронд татах ба 2 хаалгатай байна.

Газар шорооны ажил: Хуванцар хоолой байрлах шуудууг өнгөн хөрсийг хуулсны дараа экскаватороор ухаж шуудууны ёроолыг нивелирдэн 20 м тутамд төслийн тэмдэгтэд

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

модон гадас зоож түүнтэйгээ уялдуулан гараар тэгшилгээ хийж янданг оруулж тавихад бэлтгэнэ.

Газар шорооны ажлыг механизмаар гүйцэтгэхэд хэтэрхий гүнзгий ухаж болзошгүй бөгөөд тэр нь дахин шороо хийж дээр нь барилга байгууламж, хуванцар хоолой зэргийг байрлуулахад сул шороо суудаг муу нөлөөтэй учраас хэт ухуулахгүйн тулд төслийн тэмдэгтийн зохих түвшнээс 10 см орчим үе орхин дутуу ухуулж дараа нь гараар гүйцээж ухуулж байх хэрэгтэй.

Хуванцар хоолой болон бусад арматуруудыг шуудуунд төслийн тэмдэгтэд байрлуулсны дараа гараар булж, 2 талаар нь хөдөлгөөнгүй болгож хоолойн залгаасны бат бэхийг усаар буюу хийгээр шахаж шалгана. Хоолойн холболтыг бүрэн шалгасны дараа яндангийн нуруун дээр 20 см хүртэл зузаан шороог шуудууны налууг дагуулж бульдозероор түрж гараар тарааж овоолно. Үүнээс дээших хэсгийг бульдозероор түрж тэгшилнэ. Бульдозероор үндсэн шороог тэгшилсний дараа ургамлын өнгөн хөрсийг тарааж өгнө. Түрж тэгшилсэн шороо нь нягтруулаг муутай тул суун хотойдог учир шуудууны дээр гөвгөр болгон үлдээх хэрэгтэй.

Бетоны ажил: Уг системд бетоны ажил нэлээд хэмжээгээр хийгдэнэ. Усан сангийн ус авах хэсэг, тохируулах худгууд, гарц зэрэг барилгуудад цул ба цул төмөр бетоны ажлууд хийгдэнэ. Бетон зуурмагийг бэлтгэхдээ БНМАУ-ын УААЯ-ны сайдын 1977 оны 36-р тушаалын хавсралтад заасан орцын нормыг баримтлах ёстой.

Зохих маркт тохируулсан нормын дагуу зуурсан зуурмагийг хамгийн явцуу өнцөг булангаас эхлэн үелүүлэн хийж цутгаж нягтруулна. Барилгын бетон хана цутгаснаас хойш 3-аас доошгүй хоногийн дараа цутгасан эдлэлээ доргиож эвдэхгүй салгаж авах хэрэгтэй. Бетон эдлэлийг бэхжиж хатсаны дараа булагдах хэсгийг бүтмээр будаж шороогоор буцааж булаах ажил хийнэ.

Хуванцар хоолой хоолойг угсрах ажил: Услах системийн гол, хуваарилах, усалгааны хоолойнуудад Ду=450, 300, 250 мм – ийн голчтой 11.99 км урт хуванцар хоолой угсарна.

1.8 Усалгаатай тариалангийн технологи

Усалтын системийн буюу усалгаатай тариалангийн технологи нь дараах үндсэн хэсгүүдээс бүрдэнэ. Үүнд:

- Бэлтгэл ажил
- Тариалалтын ажил
- Таримлын ургалтын үеийн ажиллагаа
- Ургац хураалт
- Төгсгөлийн ажил

Бэлтгэл ажил: Бэлтгэл ажлаар тариалалтын болон усалгааны машин техник, тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ хийх, тариалах талбайг боловсруулах, бэлтгэх, тариалах үр, үрсэлгээгээ бэлтгэх зэрэг ажлуудыг графикийн дагуу гүйцэтгэнэ.

Тариалалт: Усалгаатай тариалахаар төлөвлөсөн талбайд таримлуудын үр, суулгацыг тухайн үеийн цаг уурын нөхцөл байдал, тарилтын төлөвлөсөн хугацаа зэргийг харгалзан тариална. Тариалалтыг зориулалтын техник хэрэгслээр гүйцэтгэнэ.

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Таримлын ургалтын үе: Энэ үе шатанд цаг агаарын нөхцөл байдалтай уялдуулан усалгаа хийх, хор бордоо цацах, зэрлэг ургамалтай тэмцэх, таримал тус бүрийн онцлогт тохирсон арчилгаа зэргийг гүйцэтгэнэ.

Ургац хураалт: Таримлуудын болцын байдал, тухайн үеийн цаг уурын нөхцөл байдалтай уялдуулан ургац хураалтыг тусгай зориулалтын техник болон гараар хураана. Хураасан ургацаа хадгалах болон борлуулахаар нь ангилан ялгаж тээвэрлэлтэд бэлтгэнэ.

Төгсгөлийн ажил: Ургац хурааж дууссаны дараа ургац хураалтад ашигласан машин, техник, тоног төхөөрөмжөө тусгай талбайд байрлуулан хадгалалтад бэлтгэх, ирэх жил тариалах талбайдаа цэнэг усалгаа хийж, усалалтын системийн шугам хоолой, юүлэх тоног төхөөрөмжийг хадгалалтад бэлтгэх, хураан авсан ургацаа хадгалах, борлуулах зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэнэ.

Усалгааны горим: Төсөл хэрэгжүүлэгч нь төмс, хүнсний ногооны тариалалтын ажлыг жил бүрийн 3-р сарын 15-аас эхлүүлж 10-р сарын 20-ны үед ургац хураалтын ажлыг дуусгах бөгөөд жилд дунджаар 220 хоног тариалангийн үйл ажиллагаа эрхэлнэ.

Усалалтын системийн нэг удаагийн усалгааг бороожуулах машинаар 5-6 хоног хийх бөгөөд усалгаанд шаардагдах нийт машины тоо 5, нэгэн зэрэг ажиллах машины тоо 3 ширхэг байхаар төлөвлөжээ.

Таримлын ургалтын хугацаанд услах давтамж нь тухайн жилийн хур тунадас, агаарын температураас хамаарах боловч усалгааны горимын тооцоогоор таримлын ургалтын хугацаанд нийт 6-7 удаагийн давтамжтай услахаар байна.

Хүснэгт 4 Усалгааны горим

Таримлын нэр	Услах тоо	Усалгаа эхлэх дуусах хугацаа
Үр тариа	6	V/5-VIII/14
Төмс	7	V/20-VIII/29
Хүнсний ногоо /байцаа/	6	V/20-IX/1
Эрдэнэ шиш	6	V/5-VIII/14

1.9. Техник, тоног төхөөрөмж

Усалалтын системийн үндсэн барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжүүд болон төмс, хүнсний ногоог усалгаатай тариалах, хураан авах үед шаардагдах тоног төхөөрөмжүүдийг хүснэгт 2-2-д үзүүлэв.

Хүснэгт 5 Усалалтын системийн үндсэн болон туслах тоног төхөөрөмжүүд

№	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Марк, төрөл	Тоо хэмжээ	Хэмжих нэгж	Хүчин чадал
Усалалтын системийн тоног төхөөрөмж, барилга байгууламж					
1	Бороожуулагч машин	DYP-7	2	Ширхэг	Зарцуулаг: 55.56 л/с Урт : 369 м Услах талбай: 42.5 га
		DYP-8	3	Ширхэг	Зарцуулаг: 63.06 л/с Урт : 424 м Услах талбай: 55.9 га
2	Дуслын усалгааны төхөөрөмж	-	84	Иж бүрдэл	-
3	Нарны үүсгүүрээр ажиллах насос	CRPlex 3-11	24	Ширхэг	-
		CRPlex 1-17	3	Ширхэг	-

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

4	Нарны хавтан	-	27	Ширхэг	-
5	Насос станц	-	1		-
6	Насос	NB 250-450/365 AF1ABAQE	2		Q= 188.9 л/с
7	Гол хоолой, ГХ, Ø 450 мм Ø 355 мм	-	1277/820	м	-
8	Хуваарилах хоолой, ХХ, Ø 280 мм	-	1644	м	-
9	Юүлэх хоолой (суллах), ЮХ, Ø 100 мм	-	889	м	-
10	Трансформаторын дэд бүтэц	-	1	Ширхэг	-
11	Хуваарилах худгууд	-	5	Ширхэг	-
12	Юүлэх худаг (Хаалттай)	-	3	Ширхэг	-
13	Юүлэх худаг	-	3	Ширхэг	-
14	Бороожуулагчтай холбох холболт	-	5	Ширхэг	-
15	Экскаватор		1	Ширхэг	-
Тариалалтын үеийн тоног төхөөрөмж					
16	Гүн хавагч	КПШ-5	1	Ширхэг	-
17	Хавагч сийрүүлэгч	КП-3.8	1	Ширхэг	-
18	Үр тарианы үрлэгч	СЗП-3.6	1	Ширхэг	-
19	Борной Зиг-Заг	-	1	Ширхэг	--
20	Төмсний комбайн	КВУ-2	1	Ширхэг	-
21	Төмс үрлэгч	КСК-4	1	Ширхэг	--
22	Төмс сортлогч	КПС-15	1	Ширхэг	-
23	Тэжээл хураах машин	-	1	Ширхэг	-
Ургалтын үед ашиглах техник тоног төхөөрөмж					
24	Бордоо цацагч	BREDAL F2	1	Ширхэг	2500кг
25	Хор цацагч	HARDI SPRAYER	1	Ширхэг	12м/800л
26	Хор цацагч	Lemken Primus 25	1	Ширхэг	1тн
27	Хор цацагч	Булгар ОП-3000	1	Ширхэг	24м
Ургац хураалтын үед ашиглах техник тоног төхөөрөмж					
28	Төмс ухах машин	Гримме GVR-1700	1	Ширхэг	1 өдөрт*3га
29	Төмсний комбайн /төмс хураах/	Гримме DR1500	2	Ширхэг	1 өдөрт*5га
30	Төмс сортлогч		2	Ширхэг	-
31	Төмс ялган ангилах машин	Гримме Rh-12-60 Combi+WG900 tandem	1	Ширхэг	-
32	Лууван хураах комбайн	ASA-LIFT COMBI MIDI	1	Ширхэг	-
33	Лууван ачигч		1	Ширхэг	-
34	Луувангийн иш хадах машин	Гримме КР-1700	1	Ширхэг	1 өдөрт*2га
35	Сонгинын иш хадах машин	Гримме ZKH-1500	1	Ширхэг	1 өдөрт*2га
36	Копатель	Гримме ТУР 5170 RL 1700	1	Ширхэг	-

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

1.10 Түүхий эд, туслах материал

1.10.1. Ус хангамж, хэрэглээ

“Боомын ам” усалтын системийн усны эх үүсвэрийг төслийн талбайгаас 3-4 км-ийн зайд урсан өнгөрөх Бодонч голоос хангахаар төлөвлөсөн. Ингэхдээ ус татах толгойн барилга болон гол сувгаар дамжуулан усыг 18000 м³ (Цэврээр) эзлэхүүнтэй усан санд хүргэж, усан сангаас насос станцын тусламжтайгаар усыг далд сүлжээгээр дамжуулан 5 бороожуулах төхөөрөмжид шахаж тариалангийн талбайг усална.

Харин ажилчдын унд ахуйн ус хэрэглээг төслийн талбайгаас 1.2 км зайтай байрлах гүний худгаас зөөврөөр хангахаар төлөвлөсөн.

Унд ахуйн ус хэрэглээ:

Усалтын системийн ашиглалтын үе буюу газар тариалан үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны үед хэрэглэх ажилчдын унд ахуйн ус хэрэглээг БОНХАЖС-ын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/301 дугаар тушаалын 12, 14-р хавсралтууд дахь ус хэрэглээний нормоор тооцоход хоногт 5.0 м³ ус хэрэглэхээр байна.

$$Q_{\text{унд ахуй}} = N * q = 44 * 80 \text{ л/хон} = 3520 \text{ л/хон} = 3.52 \text{ м}^3/\text{хон}$$

Q- унд ахуйн нийт ус хэрэглээ

q* - ус хэрэглээний норм (80 л/хон)

N- хүний тоо (44 хүн)

$$Q_{\text{ажилчдын хоол}} = N * q = 88 * 16 \text{ л/хон} = 1408 \text{ л/хон} = 1.408 \text{ м}^3/\text{хон}$$

Q- ажилчдын хоолонд хэрэглэх усны хэмжээ

q* - ус хэрэглээний норм (16 л/таваг хоол)

N- өдөрт хийх хоолны тоо (88 ширхэг)

$$Q_{\text{унд ахуй}} + Q_{\text{ажилчдын хоол}} = 3.52 \text{ м}^3/\text{хон} + 1.408 \text{ м}^3/\text{хон} = 4.928 \approx 5.0 \text{ м}^3/\text{хоног}$$

Таримлын ус хэрэглээ:

Төслийн хүрээнд нийт 252.9 га талбайд төмс, хүнсний ногоо, үр тариа, эрдэнэ шишийг усалгаатай тариалах ба таримлын ургалтын хугацаанд шаардагдах жилийн нийт усны хэмжээг БОНХАЖС-ын 2015 оны А/301-р тушаал, 11-р хавсралт дахь таримал ургамлын усалгааны нормын дагуу тооцож дараах Хүснэгт 2-6-д харуулав. Төсөл хэрэгжих Алтай сум нь мелиорацийн мужлалаар Баруун мужид, уур амьсгалын хувьд Нэн хуурай дулаан говийн мужид хамаардаг, жилийн агаарын дундаж температур 2.5 градус буюу харьцангуй дулаан, жилд орох хур тунадас 80 мм буюу маш бага тунадастай, чийг дулааны хангамж хүрэлцээгүй буюу хуурай, хэт хуурай уур амьсгалтай нутаг тул усалгааны нормыг дээд хязгаараар нь тооцов.

Хүснэгт 6 Усалтын системийн талбайд тариалах таримлын жилийн ус хэрэглээ (Нормоор)

Таримлын нэр	Усалтын норм, м ³ /га	Тариалах талбай, га	Жилийн ус хэрэглээ, м ³
Үр тариа	2500-2800	111.8	313040
Төмс	3100-3400	74.4	252960
Хүнсний ногоо /байцаа/	3500-3900	10.6	41340
Эрдэнэ шиш	2800-3100	55.9	173290
Нийт		252.7	780630

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Хүснэгт 7 Тарималыг нэг удаа услахад шаардагдах усны хэмжээ (Нормоор)

Таримлын нэр	Нэг удаагийн услах норм, м ³ /га	Тариалах талбай, га	Нэг удаа услахад шаардагдах ус хэрэглээ, м ³	Услах тоо	Жилийн ус хэрэглээ, м ³
Үр тариа	400.0	111.8	44720	6	268320
Төмс	500.0	74.4	37200	7	260400
Хүнсний ногоо /байцаа/	350.0	10.6	3710	6	22260
Эрдэнэ шиш	400.0	55.9	22360	6	134160
Нийт		252.7	107990	-	685140

Нэг удаа услахад нийт 107990 м³ ус ашиглана. Нэг удаагийн усалгааг 5-6 хоног хийнэ.

Услалтын системийн зураг төсөлд DYP – 7 болон DYP – 8 маркийн хоёр төрлийн нийт 5 ширхэг бороожуулагч машиныг ашиглахаар төлөвлөсөн. Ингэхдээ нэгэн зэрэг 3 бороожуулагч машин ажиллах ба хоногт хоёр ээлжээр 16 цаг ажиллана.

Бороожуулах машины ус хэрэглээ нь:

DPU-8 маркийн бороожуулагч:

$$Q_{DPU-8} = Q_{б.м} \times N = 63.06 \times 3 = 189.18 \text{ л/с} = 681.048 \text{ м}^3/\text{цаг} \times 16 \text{ цаг} = 10896.768 \text{ м}^3/\text{хон болно.}$$

Үүнд:

Q_{DPU-8} - бороожуулах машины нийт ус хэрэглээ

$Q_{б.м}$ - бороожуулах машины хүчин чадал (63.06 л/с)

N- нэгэн зэрэг ашиглах машины тоо (3 ш)

DPU-8 маркийн 3 ширхэг бороожуулах машины нэг хоногийн (хоногт 16 цаг ажиллахаар тооцов) усны хэрэглээ нь 10896.768 м³ байна.

DPU-7 маркийн бороожуулагч:

$$Q_{DPU-7} = Q_{б.м} \times N = 55.56 \times 2 = 111.12 \text{ л/с} = 400.032 \text{ м}^3/\text{цаг} \times 16 \text{ цаг} = 6400.512 \text{ м}^3/\text{хон болно.}$$

Үүнд:

Q_{DPU-7} - бороожуулах машины нийт ус хэрэглээ

$Q_{б.м}$ - бороожуулах машины хүчин чадал (55.56 л/с)

N- нэгэн зэрэг ашиглах машины тоо (2 ш)

DPU-7 маркийн 2 ширхэг бороожуулах машины нэг хоногийн (хоногт 16 цаг ажиллахаар тооцов) усны хэрэглээ нь 6400.512 м³ байна.

DPU-8 болон DPU-7 маркийн 5 машиныг бүрэн хүчин чадлаар нь хоногт 16 цаг ажиллуулахад **17297.28 м³/хон** ус хэрэглэх тооцоо гарч байна.

Услалтын системийн ус хуримтлуулах усан сангийн цэвэр эзлэхүүн нь 18000 м³ тул нэг удаа бүтэн дүүргэсэн үед бороожуулагчийн ус хэрэглээг нэг хоногт хангахаар байна. Ийм усан санг хоногийн тохируулгатай усан гэж нэрлэх бөгөөд бороожуулагчийн ус хэрэглээг тасалдуулахгүй хангахын тулд шөнө нь усаа хуримтлуулж дүүргэх шаардлагатай.

Услалтын системийн усны эх үүсвэр болох Бодонч голын олон жилийн дундаж урсац 1.14 м³/сек, урсгалын хурд ихтэй, ус бага үедээ 1.0 м/сек давах ба үерийн үед хавцлын хэсэгт 2-3 м/сек хүрэх нөхцөлтэй. Харин 75 хувийн хангамжилтай, гачиг буюу бага устай үеийн зарцуулаг 0.69 м³/с байна.

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Бодонч голын урсцыг хамгийн гачиг үеэр нь тооцвол (0.69 м³/с) нэг хоногт 59616 м³ усны нөөц хуримтлагдана. Харин олон жилийн дундаж урсцаар тооцвол (1.14 м³/сек) нэг хоногт 98496 м³ ус хуримтлагдана.

Бороожуулагчийн хоногийн ус зарцуулаг нь **17297.28 м³** байх ба энэ нь Бодонч голын гачиг урсцын 29 хувийг, олон жилийн дундаж урсцын 17.56 хувийг тус тус эзэлж байна. Бодонч гол нь Бодончийн хавцлаас гараад Алтай сумын шинэ төвийг дайран, хуучин сумын төвийн буурь Бор үзүүр өнгөрч Цонжийн говийн элс рүү шурган ордог. Иймээс Бодонч голын урсцын 50%-ыг усалгаанд авч ашиглаж болох тул усны эх үүсвэрийн нөөц хэрэглээнээс их буюу хангалттай хүрч байна.

Ойн зурвас, ногоон байгууламжийн усалгаа:

Услалтын системийн зураг төсөлд тариалангийн талбайг тойруулан 3 эгнээ, гол сувгийн дагуу 2 эгнээ ойн зурвас байгуулахаар төлөвлөсөн. Ойн зурвасыг эгнээ хооронд 3 м зайтай, мод хооронд 3 метр зайтай байгуулна гэж үзвэл тариалангийн талбайг тойруулан 12800 ширхэг, гол сувгийн дагууд 3246 ширхэг, нийт 16046 ширхэг мод тарихаас 16000 ширхэг суулгац суулгасан.

Нэг ширхэг модыг нэг удаа услахад 40 литр ус зарцуулах ба модыг тарьсан сард 4 удаа, дараагийн сараас эхлэн сард 2-3 удаа, хавар намрын цэнэг усалгааг 3, 10-р саруудад нэг удаа хийнэ. Ингэж тооцоход нийт ойн зурвасын нэг удаагийн усалгаанд 500,000 литр буюу 500м³, жилд 16 удаа усалгаа хийхэд 800,000 литр буюу 8,000 м³ ус хэрэглэх тооцоо гарч байна. Ойн зурвасын усалгааг энэ тооцсон хэмжээгээр эхний 2 жил услах ба 3 дахь жилээс моднуудын амьдрах чадвар тогтворжин дасан зохицох тул байгалийн усалгаагаар услагдана.

Хүснэгт 8. Ойн зурвасын ус хэрэглээ

№	Усалгааны төрөл	Тарих модны тоо, ш	1 ширхэг мод услах усалгааны норм, л/мод	Нэг удаа услахад хэрэглэх усны хэмжээ, л	Жилд услах тоо	Жилд хэрэглэх усны хэмжээ
1	Мод	16000	40	641840	16	10269440 л (10269.44м ³)

Төслийн нийт ус хэрэглээ:

Төслийн үйл ажиллагааны үед таримлын усалгаа, ойн зурвас болон ажилчдын унд ахуйн зориулалтаар ашиглах нийт усны хэмжээг тооцоолж Хүснэгт 2-9-д үзүүлэв. Энэхүү төсөл хэрэгжсэнээр жилд 789,830.00 м³ ус хэрэглэх тооцоо гарч байна.

Хүснэгт 9. Төслийн нийт ус хэрэглээний тооцоо

№	Үзүүлэлт	Хоногийн ус хэрэглээ, м ³	Жилийн ус хэрэглээ, м ³
1	Таримлын ус хэрэглээ	17297.28	780630
2	Унд, ахуйн хэрэглээний ус	5	1200
3	Ойн зурвас, ногоон байгууламжийн усалгаа	48.9	10269,44
Нийт ус хэрэглээ		17351.18	789,830

Үрийн хэрэглээ

“Боомын ам” услалтын системийн 1 га талбайд тариалах таримлын үрийн хэрэглээг Хүснэгт 2-9-д үзүүлэв. Хүснэгтээс үзэхэд жилд 201.1 тн үр хэрэглэх тооцоо гарч байгаагаас үр тарианы талбайд 13.4 тн, төмсний талбайд 186.0 тн, хүнсний ногооны талбайд 0.032 тн, эрдэнэ шишийн талбайд 1.7 тн үр тарихаар байна.

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Хүснэгт 10 Услалтын системийн талбайд тариалахаар төлөвлөж буй таримлын үрийн хэрэглээ (Жилд)

Таримлын нэр	Тариалах талбай, га	Үрийн хэрэгцээ	
		1га-д /тн/	Бүгд /тн/
Үр тариа	111.8	0.12	13.4
Төмс	74.4	2.5	186.0
Хүнсний ногоо /байцаа/	10.6	0.003	0.032
Эрдэнэшиш	55.9	0.03	1.7
	252.7	-	201.1

Түүнчлэн салхины хүч, ууршилтаас хамгаалсан ойн зурвасыг гол сувгийн дагууд 43920 м² талбайд, услалтын системийн талбайг тойруулан 59200 м² талбайд тус тус байгуулахаар төлөвлөснөөр Ойн зурваст нийт 16000 ширхэг модны суулгац тарьсан.

Эрдэс бордоо, пестицидийн хэрэглээ

“Боомын ам” услалтын системийн 252.9 га талбайд үр тариа, тэжээл, төмс, хүнсний ногоо тариалахад хог ургамал устгах зориулалт бүхий 220.0 л, 78.26 кг гербицид, хортон шавж устгах зориулалт бүхий 34.0 л инсектицид, хөгц мөөгөнцөр устгах, үр ариутгах зориулалт бүхий 33.53 кг, 85.86 л фунгицид, хөрсний үржил шимийг тэтгэх зориулалт бүхий 34564 кг азот болон фосфорын бордоо хэрэглэхээр төлөвлөжээ.

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Хүснэгт 11. Эрдэс бордоо болон ургамал хамгааллын бодисуудын хэрэглээ (Жилээр)

№	Нэр төрөл		Томъёо	/CAS/	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Зориулалт
А. Үр тариа							
1	Үр ариутгах	Скарлет (Имазалил, 100 г/л)	$C_{14}H_{14}Cl_2N_2O$	35554-44-0	л	8.94	Буудай, арвайн хатуу харуу, тоосон харуу, хуурамч тоосон харуу, чулуут харуу, гельминтоспориоз ба фузариозын үндэсний илжрэл, үрийн хөгц, септориоз зэрэг өвчний эсрэг 0.3-0.4 л/т тунгаар тарих үрийг ариутгаж зааврын дагуу хэрэглэнэ.
2	Гербицид	Дротик, ККР	$C_{16}H_{22}Cl_2O_3$	1928-43-4	л	111.8	Үр тарианы талбайн хос үрийн талт хог ургамлын эсрэг бутлалтаас гол хатгалтын үед 0.7-1.0 л/га тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
3	Азотын бордоо (Мочевин - 46-0-0)		$CO(NH_2)_2$	57-13-6	кг	4472	Үрийн чанарыг сайжруулах зорилгоор (40 кг/га) тарилтын ба ургалтын үед ургамал, хөрсний шинжилгээ, авах ургацын хэмжээг үндэслэн зааврын дагуу хэрэглэнэ.
Б. Төмс							
1	Инсектицид	Децис	$C_{22}H_{19}Br_2NO_3$	52918-63-5	л	29.76	Бэлчээр, ой, таримлын болон агуулахын хөнөөлт шавжийн эсрэг 0.3-0.4 л/га тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
2	Үр ариутгах	ТМТД, ВСК	$C_6H_{12}N_2S_4$	137-26-8	л	74.4	Үр тариа, төмс, хүнсний ногооны мөөгөнцөр, бактерийн өвчний эсрэг тарилтын өмнө үр ариутгалыг 3-4 л/т тунгаар зааврын дагуу хийнэ.
3	Фунгицид	Акробат, WP	$C_{21}H_{22}ClNO_4$	110488-70-5	кг	33.48	Төмсний фитофтор, альтернариоз өвчний эсрэг ургамал ургалтын хугацаанд 0.40-0.45 кг/га тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
4	Гербицид	Зенкор (Метрибузин, 70%)	$C_8H_{14}N_4OS$	21087-64-9	л	104.16	Лооль, төмсний талбайн нэг наст хос үрийн талт, зарим төрлийн үет хог ургамлын эсрэг 0.7-1.4 л/га тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
5	Азотын бордоо (Мочевин - 46-0-0)		$CO(NH_2)_2$	57-13-6	кг	8928	Үрийн чанарыг сайжруулах зорилгоор (40 кг/га) тарилтын ба ургалтын үед ургамал, хөрсний шинжилгээ, авах ургацын хэмжээг үндэслэн зааврын дагуу хэрэглэнэ.
6	Фосфорын бордоо		$Ca(H_2PO_4)_2$	0-46-0	кг	7440	Таримлын төрлөөс хамааран бордоонуудыг хамтад нь хөрс боловсруулалт ба тарилтын үед ургамал, хөрсний шинжилгээ, авах ургацын хэмжээг үндэслэн зөвлөсөн тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

В. Хүсний ногоо							
1	Инсектицид	Децис	$C_{22}H_{19}Br_2NO_3$	52918-63-5	л	4.24	Бэлчээр, ой, таримлын болон агуулахын хөнөөлт шавжийн эсрэг 0.3-0.4 л/га тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
2	Үр ариутгах	Бенорад	$C_{14}H_{18}N_4O_3$	021-02-1741-1	кг	0.053	Үр ариутгалын фунгицидыг үрийн өвчний эсрэг 2-3 кг/т тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
3	Гербицид	Зенкор (Метрибузин, 70%)	$C_8H_{14}N_4OS$	21087-64-9	л	4.24	Лооль, төмсний талбайн нэг наст хос үрийн талт, зарим төрлийн үет хог ургамлын эсрэг 0.7-1.4 л/га тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
4	Азотын бордоо (Мочевин - 46-0-0)		$CO(NH_2)_2$	57-13-6	кг	1272	Үрийн чанарыг сайжруулах зорилгоор (40 кг/га) тарилтын ба ургалтын үед ургамал, хөрсний шинжилгээ, авах ургацын хэмжээг үндэслэн зааврын дагуу хэрэглэнэ.
5	Фосфорын бордоо		$Ca(H_2PO_4)_2$	0-46-0	кг	1272	Таримлын төрлөөс хамааран бордоонуудыг хамтад нь хөрс боловсруулалт ба тарилтын үед ургамал, хөрсний шинжилгээ, авах ургацын хэмжээг үндэслэн зөвлөсөн тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
Г. Эрдэнэшиш/Овьёос							
1	Үр ариутгах	Тебу 60, МЭ (Тебуконазол, 60 г/л)	$C_{16}H_{22}ClN_3O$	107534-96-3	л	2.52	Буудай, арвай, хошуу будааны хатуу харуу, тоосон харуу, хуурамч тоосон харуу, чулуут харуу, гельминтоспориоз ба фузариозын үндэсний илжрэл, үрийн хөгц, септориоз зэрэг өвчний эсрэг 0.4-0.5 л/т тунгаар тарих үрийг ариутгахад зааврын дагуу хэрэглэнэ.
2	Гербицид	Лазурит, СП (Метрибузин, 700 г/кг)	$C_8H_{14}N_4OS$	21087-64-9	кг	78.26	Төмс, лооль, шар буурцаг, эрдэнэ шишийн талбайн хог ургамлын эсрэг 1.1-1.4 кг/га тунгаар зааврын дагуу хэрэглэнэ.
3	Азотын бордоо (Мочевин - 46-0-0)		$CO(NH_2)_2$	57-13-6	кг	11180	Үрийн чанарыг сайжруулах зорилгоор (40 кг/га) тарилтын ба ургалтын үед ургамал, хөрсний шинжилгээ, авах ургацын хэмжээг үндэслэн зааврын дагуу хэрэглэнэ.

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

1.10.2 Эцсийн бүтээгдэхүүн

Энэхүү төсөл хэрэгжсэнээр 252.7 га талбайд төмс, хүнсний ногоо, үр тариа, тэжээлийн ургамал тариалж, 10.3 га талбайд ойн зурвас байгуулахаар төлөвлөсөн болно

Таримлыг төрлөөр нь авч үзвэл 111.8 га талбайд 13.4 тн хөх тарианы үр тариалж 212.4 тн хөх тариа, 55.9 га талбайд 1.7 тн тэжээлийн ургамлын үр тариалж 185.9 тн тэжээлийн ургамал (эрдэнэ шиш, овьёос), 74.4 га талбайд 186 тн төмсний үр тариалж 718.7 тн төмс, 10.6 га талбайд 0.032 тн хүнсний ногооны үр тариалж 82.9 тн хүнсний ногоог тус тус хураан авна.

1.10.3 Хог хаягдал

Услалтын системийн барилга, газар шорооны ажлын үед ахуйн хатуу, шингэн хаягдал болон барилгын материалын хаягдал үүснэ. Харин газар тариалан үйлдвэрлэлийн үед ахуйн хатуу, шингэн хаягдлаас гадна химийн бордоо, ургамал хамгааллын бодисуудын үлдэгдэл, сав баглаа боодлын хаягдал, машин механизм, техник тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээний үед гарах аюултай хаягдлууд үүсэхээр байна.

Эдгээр хаягдлын төрөл, үүсэх хэмжээг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2017 оны 12 дугаар сарын 12 –ны өдрийн А/349 дугаар тушаалаар батлагдсан “Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт, тэдгээрийн зэрэглэл”-ийн дагуу тодорхойлж, төслийн төлөвлөлт болон цаашид авах шаардлагатай арга хэмжээг үзүүлэв.

**“Боомын ам” услалтын системийн үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлын ангилал,
үүсэх хэмжээ (БОАЖСайдын А/349-р тушаалын дагуу)**

*Тайлбар: Аюулын зэрэглэл: “А” - Аюултай хаягдал, “Х” - Хяналттай хаягдал буюу лабораторийн шинжилгээ хийлгэсний дараа аюултай эсэхийг нь тогтоох шаардлагатай хаягдал, “Э” - Энгийн хаягдал

**ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ”
УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

**ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

2.1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ

Ховд аймгийн Алтай сумын нутагт хэрэгжихээр төлөвлөж буй “Боомын ам” услалтын системийн БОМТ-г Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль болон түүнтэй нийцүүлэн гаргасан бусад хууль тогтоомж, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10-р сарын 29-ны өдрийн А-618 тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсруулав.

Ховд аймгийн Алтай сумын нутагт хэрэгжиж буй Боомын ам услалтын систем төслийн 2025 оны БОМТ-д тусгагдсаны дагуу сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хөрсөн бүрхэвч, агаар, газар доорх ус, биологийн олон янз байдал, газар болон нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хийгдсэн ажлын төлөвлөгөөний гүйцэтгэл 100%-ийн биелэлттэй байна.

Барилга байгууламж, усалгааны системийн ажлыг улсын комисс хүлээн авч акт гаргасан байна .

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

2.2 Услалтын системийг барих болон үйл ажиллагааны үед үүсэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээний төлөвлөгөөний гүйцэтгэл

	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Нөлөөллийг бууруулах,арилгахад хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Гүйцэтгэл
1.Агаар орчин			
1	Материал тээвэрлэх болон ашиглалтын үйл ажиллагааны үед тээврийн хэрэгсэл, машин механизмын хөдөлгөөнөөр агаарт тоосжилт үүсэх	Шороон замаар зорчих тээврийн хэрэгслүүдийн хурдыг 30-40 км/цаг-аар хязгаарлах буюу энэ хурднаас хэтрүүлэхгүй байх зохицуулалт хийх Тоосжилтоос хамгаалж төслийн талбайг тойруулан мод тарьсан	Тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулж Зохицуулалт хийж ажилласан
		Олон салаа зам гаргахаас сэргийлэн мэдээллийн самбар байршуулж ,төслийн талбайг хамгаалалтын тороор хашаалсан	

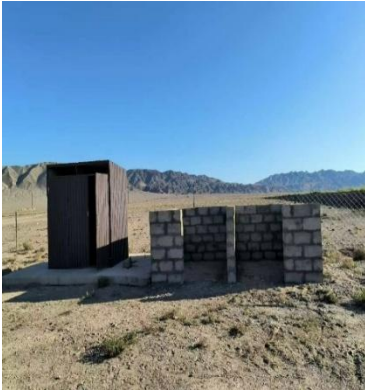
ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

<p>Химийн бодисын буруу хадгалалтаас агаар бохирдох</p>	<p>Тариалалтын үед ашиглах химийн бодисыг хадгалах 2 тасалгаат агуулах барьсан</p>	
<p>2. ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИД</p>		
<p>Төслийн талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулж, хамгаалалтын зурвас доторх газарт төлөвлөлт, зураг төслийн дагуу үйл ажиллагаа явуулах, тухайн орчимд тэмдэг тэмдэглэгээ, анхааруулах самбар байршуулах</p>	<p>4.8 м технологийн замын ажил хийгдсэн.</p>	

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

		<p>Ойн зурвас-1,2,3-ын трасст нийт 12500ш мод тарив, 7,8км-т улиас 6000ш, хайлаас 4000ш, бургас 6000ш суулгасан</p>	
<p>Хөрсний үржил шим алдагдах, эвдрэл үүсэх</p>		<p>Тухайн жилд нөлөөлөлд өртөөгүй шинэ эрүүл талбайг хөндөөгүй бөгөөд хуучин шуудуйг сэргээн засварлаж, хоолой байршуулсан. Дээрх талбай дээр нөхөн сэргээлтийн ажил хийж гүйцэтгэсэн болно.</p>	

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

	<p>Ахуйн хатуу, шингэн хаягдлыг ил задгай хаях, асгаснаас хөрс нянгаар бохирдох</p>	<p>Төсөл хэрэгжиж буй талбайн хашаанд бетонон хана бүхий нүхэн жорлон, ахуйн хог ангилан хадгалах цементэн тавцан хийж, хогийн савууд байрлуулсан</p>		
<p>3. Гадаргын болон газрын доорх ус</p>				
	<p>Гадаргын болон газрын доорх ус хатуу, шингэн хаягдлаар бохирдох</p>	<p>Бетонон доторлогоо бүхий бохирын цооног байгуулж, ахуйн шингэн хаягдалыг хуримтлуулж байна Бохирын цооног бетон цутгалт хийсэн байдал</p>		
	<p>Ус ашиглуулах дүгнэлтэд үндэслэн Хар нуур-Ховд голын сав газраас ус ашиглах зөвшөөрөл авч, ус ашиглах гэрээг жил бүр шинэчлэн байгуулах, ус ашиглах гэрээнд тусгасан үүрэг хариуцлагыг мөрдөж гэрээний дагуу үйл ажиллагаа явуулах</p>	<p>Ажилчдын унд ахуйн усны хэрэглээг төслийн талбайгаас 1.2 км зайтай байрлах гүний худгаас зөөврөөр хангаж байгаа. Ус ашиглалтын гэрээ Усны нөөцийн дүгнэлтийг нэмэлтээр хавсаргав</p>		

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

	<p>Гадаргын ус хатуу, шингэн хаягдлаар бохирдох, голын урсац өөрчлөгдөх ,сувгийн эргийн нуралтаас сэргийлэх</p>	<p>Төслийн хүрээнд голын урсац сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байхын тулд гол сувгийг шүүрэлт үүсгэхгүй байхаар тооцоолж бетоноор доторлож , нуралтаас сэргийлэхийн тулд чулуун өрлөг хийсэн</p> <p>Боомын ам усалалтын систем нь шинэчилсэн зураг төслөөр 700м шинэ суваг, 21000 куб метрийн усан сангийн ажил хийгдсэн ба усан сан, гол сувгийн гадна далангийн хэсгийг үржил шимт хөрсөөр хучиж тэгшлэх ажлыг хийсэн.</p>	
	<p>Усалалтын системийн барилга байгууламжууд шүүрэлт үүсгэж буй эсэхэд тогтмол хяналт тавьж, шүүрэлт үүсгэж байвал нэн даруй засварлах арга хэмжээ авах</p>	<p>Усалалтын системийн барилга байгууламж,тоног төхөөрөмжид шинэчлэлт засвар цаг тухайд хийсэн</p> <p>Ойн зурвасын усалгааны шугамд шаардлагатай 18квт-ын цахилгаан насос суурилуулав.</p> <p>Насос станцад зөөлөн асаагч, гүйдлийн давтамж Хувьсгуур суурилав</p>	
<p>4. Ургамлын аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг буруулах,багасгах төлөвлөгөөний биелэлт</p>			
<p>1</p>	<p>Ургамлын өвчин, хөнөөлт шавж, мэрэгч амьтан, хог ургамал тархаж тариалалт болон ургацад сөргөөр нөлөөлөх</p>	<p>Тариалангийн талбай болон түүний ойролцоох ургамлын нөмрөгт хяналт тавьж, тархалт, олшролтын шалтгаан, хэмжээ, хүрээг тогтоох, тархаж болзошгүй голомтыг халдваргүйжүүлэх арга хэмжээ авах, ургалтын хугацаанд хог ургамлыг байнга устгаж, талбайг цэвэрлэсэн</p>	

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

2	Далангийн хаалтыг хаалттай байлгаснаас загас дамжин өнгөрөх боломжгүй болох	Гол суваг, усан сангийн толгойн барилгад загас орохоос сэргийлсэн тор тавьж гол суваг руу загас орохгүй дамжин өнгөрөх нөхцөлийг бүрдүүл		
---	---	--	---	---

2.3 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Гүйцэтгэл	
Барилга, газар шорооны ажил дууссаны дараа эвдрэлд орсон талбайг хэлбэршүүлэх, тэгшлэх, үржил шимт хөрсөөр хучих, шаардлагатай тохиолдолд хөрс сайжруулалт хийх	Мөн Мод үржүүлгийн талбай байгуулж ажилсан		

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

	<p>Услалтын системийн талбайг тойруулан 3 эгнээ, гол суваг дагуу 2 эгнээ мод тарьж 10.3 га талбайд ойн зурвас байгуулах</p>	<p>2 га-ын дуслын усалгааны системийг 100% хийж гүйцэтгэн ойн зурвас ,мөн мод үржүүлгийн талбай байгуулсан</p>	
	<p>Ойн зурвасыг хамгаалах</p>	<p>2025 оны Боомын Ам услалтын системийн тариалангийн талбай хамгаалах ойн зурвас, "Мод тарих ач холбогдол" тухай сургалтаар зурвасыг хамгаалах мэдээлэл өгч ажиллаж байна</p>	

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

2.4. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө

Энэхүү төсөл хэрэгжих талбай нь Газрын тос, уул уурхай, цацраг идэвхт ашигт малтмалын ашиглалтын үлдэгдэл нөлөөлөлд өртөн нөхөн сэргэхгүй газарт үл хамаарах тул биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө боловсруулах шаардлагагүй болно.

2.5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө

Энэхүү төсөл нь өмнө ашиглагдаж байсан услалтын системийг сэргээн засварлаж дахин ашиглахаар төлөвлөсөн тул тариалангийн талбай болон барилга газар шорооны ажил хийгдэх талбайд айлын өвөлжөө, хаваржаа, барилга байгууламж давхцаагүй байна. Иймээс төслийн хэрэгжилтийн үед нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох үйл ажиллагаа явагдахгүй болно.

2.6. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Услалтын системийн барилга, газар шорооны ажлын үед нөлөөлөлд өртөх талбайд соёлын биет өв, түүх соёлын үл хөдлөх дурсгал илрээгүй болно.

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

2.7 Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Гүйцэтгэл
<p>Болзошгүй аюул,осол сөрөг нөлөөлөл</p> <p>Төслийн талбайн ажилд хэрэглэх машин механизм, техник тоног төхөөрөмжүүдийн бүрэн бүтэн байдал, аюулгүй ажиллагааг бүрэн хангасан байх</p>	<p>Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ</p> <p>Техникийн бүрэн бүтэн байдал хяналт тавьж,тухай бүрд засвар үйлчилгээг хийж ажилласан.</p> <p>Бүх ажилчдад ХАБЭА-н зааварчилгаа өгч гарын үсэг зуруулах, ХАБЭА-н Зааварчилгаанд байнга хяналт тавьж хариуцлагатай ажилласан болно</p>	
<p>Галын аюулгүй байдлыг хангаж, гал унтраах анхан шатны болон суурин тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслүүдийг байршуулах, галын хор цэнэгтэй эсэхийг байнга шалгаж, цэнэг нь дууссан бол цэнэглүүлж байх</p>	<p>Галын аюулын үед хэрэглэх галын багаж хэрэгсэл, элсний сав, галын хор, багаж хэрэгслийг услалтын системийн насос станцын хажууд байрлуулж хийсэн.</p>	
<p>Нийт тариалан эрхлэгчдэд ургамал хамгааллын химийн бодисууд буюу пестицид, бордооны зохистой хэрэглээ, аюулгүй ажиллагааны талаар сургалт зохион байгуулах</p>	<p>Химийн бодис буюу пестицид , бордооны стандартын агуулахад галын булан байршуулж, яаралтай үед хэрэглэх галын хор,багаж хэрэгслийн байршуулсан</p>	

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

2.8 Хог хаягдлыг зайлуулах арга хэмжээний биелэлт

	Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Гүйцэтгэл	
	Барилгын ажил явагдах талбайд ахуйн хатуу хог хаягдлыг хуримтлуулах битүүмжлэл сайтай, битүү тагтай, хогийг 4-5 төрөлд ангилан ялгах түр цэг болон хогийн савнуудыг байршуулах.	Сумын засаг даргатай хийсэн гэрээний дагуу сумын төвлөрсөн цэгт 14 хоногт зөөвөрлөн хүргүүлж байна.		
	Ахуйн шингэн хаягдлаар хөрсөн бүрхэвч, газрын доорх ус бохирдох	Хоногт 4 м3 шингэн хаягдлыг цэвэрлэх хүчин чадалтай бага оврын цэвэрлэх байгууламж байгуулан цэвэршүүлэх		
	Төслийн талбайг товлосон хугацаанд цэвэрлэгээ, хог ургамлын ариутгал хийх	ургац хураалтын дараа усан сангийн далангийн цэвэрлэгээ, засварын ажил хийгдсэн		

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

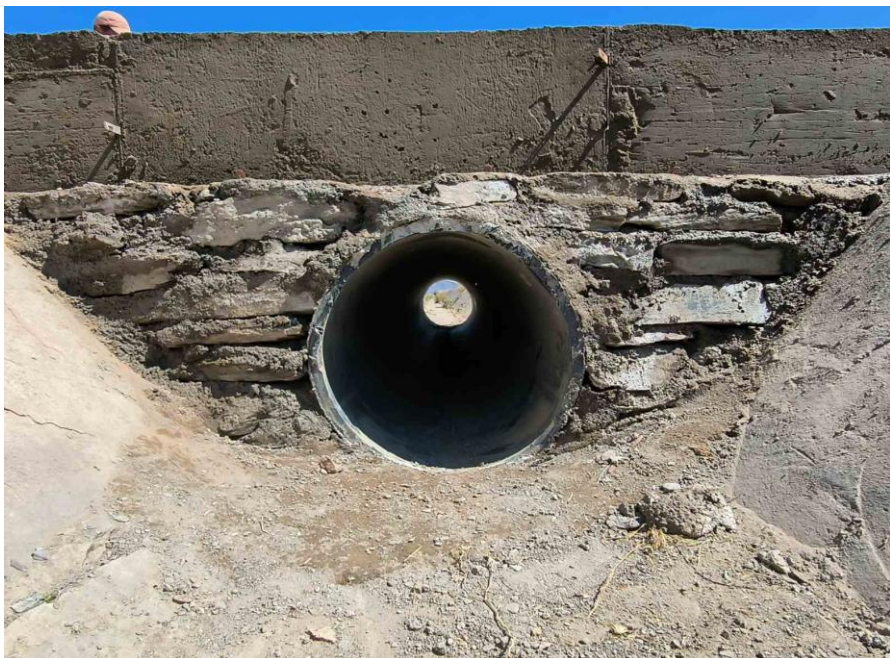
2.9. Удирдлага зохион байгуулалтын үйл ажиллагаа

2025 оны Төслийн талбайд Боомын Ам услалтын системийн тариалангийн талбай хамгаалах ойн зурвас, "Мод тарих ач холбогдол" тухай сургалт орж Услалтын системийн талбайг тойруулан шинээр байгуулах ойн зурвасын 3 эгнээ, 8 м-ийн өргөнтэй 7.4 км урт зурваст 16000 мод, суулгацыг тарьсан.

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Удирдлага зохион байгуулалтын үйл ажиллагааны хүрээнд Иргэд, Орон нутгийн хүсэлтээр гол сувагт мал техникийн гарц хийж 2025.09.10 нд хүлээлгэж өгсөн

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Бүтээн байгуулалтын ажлын хугацаанд орон нутгаас өдөрт 10-50 хүнийг ажлын байраар хангасан. Мөн техник ажиллуулах хоёр хүнийг дадлагажуулсан. Туршилтаар эрдэнэшиш, төмс, саримс, амтат гуа, газрын алим зэргийг тариалж нутгийн зарим иргэдийг хүнсний ногоо тариалах арга барилд сургасан байна.

ХОВД АЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

2025.05.15-2025.08.30 хооронд туршилтаар тариалсан эрдэнэшиш, төмс, саримс, амтат гуа зэрэг хүнсний ногооны дээжээс Ургамлын эрүүл ахуйн шинжилгээ хийлгүүлсэн. /Шинжилгээний хариуг доор хавсаргав./

Хувийн Ахуйгүй Байдалын
Үндэсний Лаборатори
өргөмжлөл 2023 оны 01 сарын
02-ны өдөрхи АНЗ дугаар тусгайлан
1 дүгээр классыг Мөхөт 0059

**ХОВД АЙМГИЙН СТАНДАРТ ХЭМЖИЛ ЗҮЙН
ХЭЛТСИЙН СОРИЛТЫН ЛАБОРАТОРИ**
Ховд аймаг, Жаргалант сум, Цамбагарав баг.
Утас: 77431199

9/8/25, 12:30 PM

GABI-LIMS

**ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН
CERTIFICATE OF ANALYSIS**

Бүртгэлийн дугаар /Registration number/: 25-610
Шинжилгээ хийлгэх хүсэлт гаргасан газрын нэр : АГРО-АЛЬФА ХХК
The name of customer's request for analysis/

Дэд лабораторийн нэр /Name of the sub laboratory/: Ургамлын эрүүл ахуйн хорио цээрийн хяналтын лаборатори ; Эрүүл ахуйн хими, хор судлалын хяналтын лаборатори

Дээжийн тодорхойлолт /Sample description/

Дээжийн дугаар /Sample number/	Дээжийн нэр /Name of sample/	Цувралын дугаар /Batch number/	Үйлдвэрлэсэн улс /The country of origin/	Бүтээгдэхүүний хүчинтэй зугааца /Date of expiry/	Дээжийн тоо хэмжээ /Quantity of the sample/
1864	Төмс		Монгол Улс	Тодорхойгүй	5.0 кг
1865	Эрдэнэшиш		Монгол Улс	Тодорхойгүй	3.0 кг
1866	Саримс		Монгол Улс	Тодорхойгүй	5.0 кг
1867	Саримс		Монгол Улс	Тодорхойгүй	5.0 кг
1868	Байцав		Монгол Улс	Тодорхойгүй	5.0 кг
1869	Төрөөс		Монгол Улс	Тодорхойгүй	5.0 кг
1870	Амтат гуа		Монгол Улс	Тодорхойгүй	5.0 кг

Хүлээн авсан огноо /Date of receipt/	Шинжилгээ дууссан огноо /Date of test completion/	Хэвлэсэн огноо /Date of issue of the report/
2025 он 09 сар 05 өдөр	2025 он 09 сар 08 өдөр	2025 он 09 сар 08 өдөр

Дээжийн дугаар /Sample number/	Шинжилгээний аргын стандарт /Method of analysis/	Шинжилсэн үзүүлэлтийн нэр, хэмжих нэгж /Test parameter, unit/	Шаардлага /Test specification, unit/	Шинжилгээний дүн /Test results/
1864	MNS 2782-01:2014, MNS 2782-02:2014	Хөвөөлт шавж, хачиг	Илрэхгүй	Илрээгүй
	САЗ 5.4.07	гадаад байдал (*)	Бүтэн, эрүүл, гэмтэлгүй сортын өнгө, хэлбэр дүрсийг хадгалсан байна.	Бүтэн, эрүүл, гэмтэлгүй сортын өнгө, хэлбэр дүрсийг хадгалсан.
	MNS 2783-2005, MNS 2784-2007	Ургамлын өвчин	Илрэхгүй	Илрээгүй
1865	MNS 4377-1996	Нитрат	250 мг/кг ихгүй	66.6 мг/кг
	MNS 2782-01:2014, MNS 2782-02:2014	Хөвөөлт шавж, хачиг	Илрэхгүй	Илрээгүй
	САЗ 5.4.07	гадаад байдал (*)	Бүтэн, эрүүл, гэмтэлгүй сортын өнгө, хэлбэр дүрсийг хадгалсан байна.	Бүтэн, эрүүл, гэмтэлгүй сортын өнгө, хэлбэр дүрсийг хадгалсан.
1866	MNS 2783-2005, MNS 2784-2007	Ургамлын өвчин	Илрэхгүй	Илрээгүй
	MNS 4377-1996	Нитрат	60 мг/кг ихгүй	33.3 мг/кг
	MNS 2782-01:2014, MNS 2782-02:2014	Хөвөөлт шавж, хачиг	Илрэхгүй	Илрээгүй
1867	САЗ 5.4.07	гадаад байдал (*)	Бүтэн, эрүүл, гэмтэлгүй сортын өнгө, хэлбэр дүрсийг хадгалсан байна.	Бүтэн, эрүүл, гэмтэлгүй сортын өнгө, хэлбэр дүрсийг хадгалсан.
	MNS 2783-2005, MNS 2784-2007	Ургамлын өвчин	Илрэхгүй	Илрээгүй
	MNS 4377-1996	Нитрат	60 мг/кг ихгүй	33.3 мг/кг

<https://gael.ahnigee.mn/generalTestPage?aid=0#>

Хувийн Ахуйгүй Байдалын
Үндэсний Лаборатори
өргөмжлөл 2023 оны 01 сарын
02-ны өдөрхи АНЗ дугаар тусгайлан
1 дүгээр классыг Мөхөт 0059

**ХОВД АЙМГИЙН СТАНДАРТ ХЭМЖИЛ ЗҮЙН
ХЭЛТСИЙН СОРИЛТЫН ЛАБОРАТОРИ**
Ховд аймаг, Жаргалант сум, Цамбагарав баг.
Утас: 77431199

9/8/25, 12:31 PM

GABI-LIMS

**ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН
CERTIFICATE OF ANALYSIS**

Дээжийн дугаар /Sample number/	Шинжилгээний аргын стандарт /Method of analysis/	Шинжилсэн үзүүлэлтийн нэр, хэмжих нэгж /Test parameter, unit/	Шаардлага /Test specification, unit/	Шинжилгээний дүн /Test results/
1864	MNS 4377-1996	Нитрат	100 мг/кг ихгүй	33.3 мг/кг
	MNS 2782-01:2014, MNS 2782-02:2014	Хөвөөлт шавж, хачиг	Илрэхгүй	Илрээгүй
	САЗ 5.4.07	гадаад байдал (*)	Бүтэн, эрүүл, гэмтэлгүй сортын өнгө, хэлбэр дүрсийг хадгалсан байна.	Бүтэн, эрүүл, гэмтэлгүй сортын өнгө, хэлбэр дүрсийг хадгалсан.
1866	MNS 2783-2005, MNS 2784-2007	Ургамлын өвчин	Илрэхгүй	Илрээгүй
	MNS 4377-1996	Нитрат	90.9 мг/кг ихгүй	99.9 мг/кг
	MNS 2782-01:2014, MNS 2782-02:2014	Хөвөөлт шавж, хачиг	Илрэхгүй	Илрээгүй
1870	MNS 2783-2005, MNS 2784-2007	Ургамлын өвчин	Илрэхгүй	Илрээгүй
	MNS 4377-1996	Нитрат	60 мг/кг ихгүй	33.3 мг/кг
	MNS 2782-01:2014, MNS 2782-02:2014	Хөвөөлт шавж, хачиг	Илрэхгүй	Илрээгүй

(*) Энэхүү үзүүлэлт нь MNAS-аар (Mongolian National Accreditation System), ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation) итгэмжлэгдээгүй болно.

Санал тайлбар:
Opinions and interpretation.

БАТАЛСАН: ЛАБОРАТОРИЙН
Approved by ЭРХЛЭГЧ:

/М. ОДОНЧИМЭГ/

Энэ шинжилгээний дүн нь зөвхөн шинжилгээ хийсэн дээжинд хамаарна. Шинжилгээний дүнг лабораторийн зөвшөөрөлгүй хуулбарлахыг хориглоно.

ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН
АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Нэмэлт хавсралтууд

УБ-2

Монгол Улсын Засгийн газрын
2004 оны 20 дугаар тогтоолоор батлав.

58

МОНГОЛ УЛС
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

2008.07.17
/Бүртгэсэн он, сар, өдөр/

1411004026
/Улсын бүртгэлийн дугаар/

5106621
/Регистрийн дугаар/

Агро-Альфа
/Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр/

Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
/Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр/

Дүрэм
/Үүсгэн байгуулах баримт бичиг/

Шийдвэр
/Шийдвэрийн нэр/

01
/дугаар/

2006.12.25
он, сар, өдөр

013000
/код/

Усалгаатай газар тариалан, хүлэмжийн үйл ажиллагаа
/Үндсэн эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл/

153300
Малын тэжээл үйлдвэрлэл

511000
Гадаад худалдаа

152000
Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл

/код/

/Туслах эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл/

Хугацаагүй
хугацаа

1
/гшишүүдийн тоо/

1,000.0
/өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр/

Төв, Батсүмбэр, Цогтөндөр /2-р баг Батсүмбэр/, 1 - 1, утас: 99114556, утас: 91994556, факс: 352465
/хуурийн этгээдийн албан ёсны хаяг/

УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР
ТӨВ АЙМГИЙН УЛСЫН
БҮРТГЭЛИЙН ХЭЛТЭС
ХҮҮ **ТӨВ** **ҮНЭН**
40/1
АРХИВ
Гарын үсэг: *[Signature]*

Төв аймгийн татварын хэлтэс
ТЭВ 133 БУСОН 56
/Бүртгэсэн байгууллагын нэр/

**ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН
АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Харилцах банкны бүртгэл:

Харилцагч банкны нэр	Дансны төрөл	Дансны дугаар	Бүртгэсэн ажилтан тэмдэг
Голомт төв банк	Төгрөгийн	1901007901	Н.Нарантуяа

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах ба имт бичигт оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийн бүртгэл:

Д/д	Нэмэлт, өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан, тэмдэг
1	Очирбат овоотой Ганбаатар -г Захирал -р томилсныг бүртгэв.	2010.04.21	С.Энхжаргал
2	Дүрмийн сан 50000-р нэмэгдэж 51000.0 мянган төгрөг болж, үүсгэн байгуулагчийн тоо 2 болж өөрчлөгдсөнийг бүртгэв.	2010.04.21	С.Энхжаргал
3	Төр.бгнк 107-р салбар СД Бар.4 2407082547 тоот төгрөгийн дансыг бүртгэв.	2011.02.16	С.Энхжаргал
4	4653 Хөдөө аж ахуйн тоног төхөөрөмжийн худалдаа эрхлэх үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв.	2017.06.08	П.Болормаа
5	4659 Уул уурхайн тоног төхөөрөмжийн худалдаа эрхлэх үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв.	2017.06.08	П.Болормаа
6	7320 Геологийн суурь судалгаа эрхлэх эрхлэх үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв.	2017.06.08	П.Болормаа

УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР
ТӨВ АЙМГИЙН УЛСЫН
ХОВДАЙМГИЙН ХЭЛТЭС

ХУУЛЬ БИЧИГТ

40/11
АРХИВ

Гарын үсэг

Энэхүү гэрчилгээг хуурамчаар үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу хариуцалыг хүдээлэнэ.
Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засвартай бол хүчингүй.

**ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН
АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Хавсралт: 2

Барилга байгууламжийг ашиглалтанд
оруулах дүрмийн 2 дугаар хавсралт

**БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙГ АШИГЛАЛТАД
ОРУУЛАХ КОМИССЫН ДҮГНЭЛТ**

2025 оны 10 дугаар сарын 31-ны өдөр

Дугаар:36/2025

Ховд аймаг

Нэг. Удиртгал хэсэг

Монгол Улсын Ховд аймаг Алтай сумын Тахилт багийн нутаг дэвсгэрт усны барилга байгууламжийн зориулалттай, 269 га талбай услах хүчин чадал бүхий дунд төвөгшилтэй барилга байгууламж угсралтын ажлыг Ховд аймгийн Засаг даргын 2025 оны 09 дугаар сарын 17-ны өдрийн А/731 дугаар шийдвэрээр байгуулагдсан 17 хүний бүрэлдэхүүнтэй барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах комисс 2025 оны 09 дүгээр сарын 26-ны өдрөөс эхлэн 1 хоногийн хугацаанд ажиллан тухайн барилга байгууламж, түүний холбогдох баримт бичигт үзлэг шалгалт хийв.

Хоёр. Ерөнхий мэдээлэл

- 2.1. Барилгын ажлын зөвшөөрлийн гэрчилгээний: 2022.08.12 өдрийн БЭЗ-84-14/22
- 2.2. Барилга байгууламжийн зураг төслийн шифр дугаар:НУ-2019/06/02,НУ-2023/02
- 2.3. Захиалагч:/Хуулийн этгээдийн хувьд/: Хүнс, хөдөө аж ахуйн, хөнгөн үйлдвэрийн яам оноосон нэр, 9132287 регистрийн дугаартай, Хаяг: Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, Энхтайвны өргөн чөлөө 16а, Засгийн газрын IХа, 51-262271, холбоо барих утас, mofa@mofa.gov.mn цахим хаяг;
- 2.4. Барилгын ажлын гүйцэтгэгч: “Агро Альфа” ХХК оноосон нэр, 1411004026 Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний дугаар БУ27-308/21 барилгын ажил гүйцэтгэх тусгай зөвшөөрлийн дугаар, Хаяг: Төв аймаг, Батсүмэр Цогтөндөр /2-р баг Батсүмбэр/ 1-1 тоот холбоо барих утас, цахим хаяг; 99114556
- 2.5. Барилгын ажлын туслан гүйцэтгэгч: байхгүй
- 2.6. Барилга байгууламжийн зураг төсөл зохиогч байгууллага: “Гидро-Ус” ХХК оноосон нэр, 9011530040 Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний дугаар ЗТ11-566/18 барилгын ажил гүйцэтгэх тусгай зөвшөөрлийн дугаар, Хаяг: Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг 6-р хороо, 10 хороолол 64-87 тоот холбоо барих утас, цахим хаяг; 99205519
- 2.7. Барилга байгууламжийн ашиглагч, өмчлөгч байгууллага: Ховд аймгийн Засаг даргын тамгын газар оноосон нэр, /9067043/ Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний дугаар, Хаяг: Ховд аймаг /нийслэл/, Жаргалант сум /дүүрэг/ Цамбагарав баг /хороо/ Л. Лагааны-1 байр /хашаа, хаалга/-ны дугаар, 70433022, 70432022, 70432506 холбоо барих утас, Khovdzdtg@khovd.gov.mn цахим хаяг;
- 2.8. Барилга байгууламжийн төлөв байдал: сайн;

Гурав. Дүгнэлтийн хэсэг

**ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН
АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

3.1. Энэхүү Монгол Улсын Ховд аймаг Алтай сумын Тахилт багийн нутаг дэвсгэрт усны барилга байгууламжийн зориулалттай, 269 га талбай услах хүчин чадал бүхий дунд төвөгшилтэй барилга байгууламж угсралтын ажлыг түүний холбогдох баримт бичигт үзлэг шалгалт хийж, барилгын ажлын гүйцэтгэл, чанарт үнэлгээ, дүгнэлт өгсөний үндсэн дээр комиссоос

ДҮГНЭСЭН нь:

— Энэхүү барилга байгууламжийн ажил зохих зөвшөөрөлийн дагуу бүрэн хийгдэж, хууль тогтоомжид заасан шаардлагыг хангасан гэж үзээд ашиглалтад оруулах нь зүйтэй гэж дүгнэв.

3.2. Барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах болсонтой холбогдуулан захиалагч, гүйцэтгэгч, зураг төсөл зохиогч байгууллагуудад даалгах нь:

а) барилга байгууламжийн иж бүрэн баримт бичгийн эх хувийг архивт, үлдэх хувийг ашиглагч буюу өмчлөгч, эзэмшигч байгууллагад 14 хоногийн дотор багтаан шилжүүлэх;

б) барилга байгууламжийг ашиглалтад зүгшрүүлэх, тохируулах хугацаанд ашиглалтын хэвийн нөхцөлийг хангах болон уг хугацаа дуусгавар болохтой холбоотой хууль тогтоомжид заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх.

3.3. Ашиглагч байгууллагад:

а) барилга байгууламжийг ашиглалтад зүгшрүүлэх, тохируулах хугацааг дуусгавар болгоход оролцох;

б) барилга байгууламжийн хувийн хэргийг хөтөлж эхлүүлэх, баяжилт хийх;

в) барилга байгууламжийн хэвийн ашиглалттай холбоотой хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг үүгээр даалгаж байна.

3.4. Комиссын акт хуудас, хуралдааны тэмдэглэл 2 хуудас, комиссоос өгсөн үүрэг даалгаврын биелэлтийн жагсаалт 15 хуудас материал болон барилга байгууламжийн бичиг баримтын жагсаалт болох ..... хуудас материалыг дүгнэлтэд хавсаргаж байна.

Дөрөв. Дүгнэлтийн баталгаажуулалт

4.1. Монгол Улсын Ховд аймаг Алтай сумын Тахилт багийн нутаг дэвсгэрт усны барилга байгууламжийн зориулалттай, 269 га талбай услах хүчин чадал бүхий дунд төвөгшилтэй барилга байгууламж угсралтын ажлыг ашиглалтад оруулах дүгнэлт гаргасан:

Комиссын дарга: Л. Энхбаяр – Ховд аймгийн Засаг даргын Орлогч

Нарийн бичгийн дарга: С. Өнөржаргал - Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын Барилга, хот байгуулалтын хэлтсийн Инженерийн дэд бүтцийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн

***Энэ дүрмийн дөрөвдүгээр хавсралтын хамт хүчинтэй

**ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН
АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

ХУРЛЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

2025 оны 09 дүгээр сарын 26-ний өдөр

№ А/731

Ховд аймаг

Хурлыг 2025 оны 09 дүгээр сарын 26-ний өдөр 15 цаг 30 минутад Ховд аймгийн Алтай сумын Боомын амны услалтын системийн талбайд тус ажлын хэсгийн дарга аймгийн засаг даргын орлогч Л. Энхбаяр удирдан явуулав.

Хуралд ОРОЛЦСОН:

Комиссын дарга: Аймгийн Засаг даргын орлогч Л. Энхбаяр

Комиссын нарийн бичгийн дарга: Газрын харилцаа, барилга, хот, байгуулалтын газрын инженерийн дэд бүтцийн асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн С. Өнөржаргал

Гишүүд: Алтай сумын Засаг дарга Т.Хатанбаатар, Хүнс хөдөө аж ахуй газрын мэргэжилтэн Д.Манат, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын Барилга техникийн хяналтын улсын байцаагч Ш.Даваадорж, Ховд аймгийн Байгаль, орчны газрын Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч Х.Мөнхжаргал Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй” төслийн хуулийн зөвлөх Ч.Раднаабазар Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй төслийн цахилгааны инженер Б.Нямбаяр Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй” төслийн инженер Э.Наранмандах Барилгын хөгжлийн төвийн Усны барилга байгууламжийн зураг төслийн магадлал хариуцсан мэргэжилтэн Д. Нэргүй Орон нутгийн өмчийн газрын ахлах мэргэжилтэн Б.Түмэнжаргал Ховд цахилгаан түгээх сүлжээ ХХК-ийн Ерөнхий инженер Н. Ням-Эрдэнэ Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын Хяналтын инженер Ш.Мөнхзаяа, Зураг төслийн “Гидро ус” ХХК-ийн инженер Б.Сэнжим, Агро альфа ХХК-ийн захирал О.Ганбаатар нар оролцов.

ХЭЛЭЛЦСЭН НЬ:

Ховд аймгийн Алтай сумын нутаг дэвсгэрт Азийн хөгжлийн банк, ядуурлыг бууруулах Япон сангийн санхүүжилтээр Хүнс Хөдөө Аж Ахуй Хөнгөн Үйлдвэрийн Яамны захиалгаар хэрэгжүүлсэн Боомын амны услалтын системийн барилга угсралтын ажлыг ашиглалтад хүлээн авах тухай.

СОНССОН НЬ:

ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Асуудал танилцуулсан: Ховд аймгийн Засаг даргын орлогч дарга Л. Энхбаяр, аймгийн Засаг даргын 2025 оны 09 дүгээр сарын 17-ний өдрийн А/731 дугаар захирамжаар Ховд аймгийн Алтай сумын нутаг дэвсгэрт Азийн хөгжлийн банк, ядуурлыг бууруулах Япон сангийн санхүүжилтээр Хүнс Хөдөө Аж Ахуй Хөнгөн Үйлдвэрийн Яамны захиалгаар хэрэгжүүлсэн Боомын амны услалтын системийн барилга угсралтын ажлыг ашиглалтад хүлээн авах ажлын хэсгийг 17 гишүүнтэйгээр байгуулсан бөгөөд гишүүдийн ирц 90 хувь бүрдсэн байна. Гишүүд ажлын гүйцэтгэл, бичиг баримттай үзэж танилцан өөрийн саналаа саналын хуудсанд бичиж тэмдэглэх хэрэгтэй. Миний хувьд: төсөл хэрэгжүүлсэн 300 га талбайн солбилцолын маргааныг арилгах, Усан сангийн зарим хэсгийн доторх нуралтыг засаж янзлах, Бороожуулагчийн цахилгааны оролтын утсыг хамгаалалтын бүрээсээр хамгаалах өгсөн үүрэг даалгаварын биелэлтээр хүлээн авах саналтай байна.

Б. Түмэнжаргал: санхүүжилт тодорхой болсон эсэх зээлийн гэрээний эргэн төлөлтийн хувиар нв тодорхой болсон эсэх, хэрэв хөрөнгө барьцаалж зээл авсан бол хэн хэзээ хэрхэн төлөх нь тодорхой байх сангийн яам зээлийн эргэн төлөлтийн хувиарыг баталж зөвшөөрөл өгсөн эсэх төлөх бол орон нутаг зээл төлөх боломжгүй тул зээлтэй хөрөнгийг хүлээн авч тогтоох шийдвэр гаргахгүй. Иймд эдгээр бичиг баримтын иж бүрдлийг хангасаны дараа хүлээн авах саналтай байна.

Х. Мөнхжаргал: Хашааг сайжруулж хийх, цаашид хариуцах эзэнтэй болгох хэрэгтэй байна. Байгаль орчны мэргэжлийн газраар Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ холбогдох байгууллагаар хийлгүүлэх шаардлагатай. Гүний худгийн зөвшөөрөл, худгийн паспорт бэлэн болгох, орчны хог хаягдал, орчны бохирдол асуудалтай байна. Гадаадын иргэд байгаа кемп анхаарах, жорлон муу усны нүх байхгүй байна. 2025 оны 10 дугаар сарын 10-ний өдрийн дотор бүрэн хийх.

Д. Манат: Төслөөр суурилуулсан техник тоног төхөөрөмжийг ажиллуулах, засварлах ажилтанг 2 оос дээш хүнээр сургаж дадлагжуулах. Ашиглагч эзэмшигчийн үүрэг хариуцагчийн асуудлыг шийдвэрлэх журам боловсруулах.

Д. Нэргүй: Усан сангийн далангийн хяр бэхэлэгээ зурагт цементэн зуурмагтай налуу өрлөг байгаа далангийн ирмэг дотор налууугийн нягтруулга сайжруулах зургийн дагуу. Гүйцэтгэлийн зургийг тусгай зөвшөөрөлтэй байгууллагаар хийлгэж, баталгаажуулан хүлээлгэн өгөх. Насос станцын барилгад батлагдсан зураг төслийн дагуу хаяавч бетон цутгах, насос станын барилгад засвар үйлчилгээ хийх крант

ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

/тайл/ зураг төслийн дагуу угсрах. Насосны барилгын өндөржилттэй холбоотойгоор машин орох пандус эргийн хамгаалалт хийх.

Ч. Раднаабазар: талбайг гүйцэт тэгшилж ногоо, тариа тарих бэлэн болгох, үйн зурвасыг гүйцээж хийж дуусгах /4000 суулгац/ улсын комисст авахад татгалзах зүйлгүй байна.

Б. Нямбаяр: КТПН дэд өртөөний гаргалгааны цахилгаан дамжуулах кабель 0,4кВ шугамын ил гарсан хэсгийг стандарт норм дүрмийн дагуу булаах. Насос станц дахь инверторын заавар болон шошгийг монгол хэлээр бэхтгэж байрлуулах, дэд өртөөний өндөр хүчдэлтэй талын оруулгийн кабелин шинээр солих, хамгаалалтын хар хоолой хийх.

Т.Хатанбаатар: Шуудууны суурь болон хажуу алтын дахин засварлах, сургалт мэдээлэл зохион байгуулах, усалгаатай газар тариалангийн талбайн дотор байсан хашааны эзнийг хохиролгүй болгох, шуудуун дээргүүр мал гарах гүүр өргөснөх, дутуу модоо гүйцээж тарих, шуудууны хаалтуудыг янзлах, хиймэл нуур ус нөөцлөх савны илүү чанартай хийх. Гүйцэтгэлээр хүлээн авах саналтай байна.

Э. Наранмандах: Усан сангийн даланг гадна талаас хүчитгэж нуралт, гулсалтаас сэргийлэх, насос станцын барилгад хаяавч бетон хийх, Барилгын хөгжлийн төвийн хяналтын инженер Газрын харилцаа барилга хот байгуулалтын газрын Барилга техникийн хяналтын байцаагчийн өгсөн үүрэг даалгаварыг биелүүлэх. Ашиглалтын заавар тоног төхөөрөмж тус бүрд гаргаж ашиглагчид хүлээлгэн өгөх. Дутуу ажлыг дуусгах гагнуур хийх.

Б. Сэмжин: Услалтын системийг бүрэн хүчин чадлаар ажиллуулах үед насосны фланз болон далд шугам сүлжээний холбосон хэсгээр алдагдаж буй усны шүүрэлтийг бүрэн зогсоох арга хэмжээ авах.

С. Батдорж: Ажлын тоо хэмжээны дагуу хийгдсэн, баримт, бичиг эх хувиар бүрдүүлэн, баталгаажуулан архивд хүлээлгэн өгөх. Улсын комиссод хүлээн авах саналтай байна.

С. Өнөржаргал: Гүйцэтгэлийн зураг хийлгэх мэдээллийн санд хүлээлцэх, тоног төхөөрөмжийн заавар байрлуулах, бичиг баримтын иж бүрдлийг хангаж

ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

холбогдох байгууллагуудад өгөх. Ойн зурвас байгуулах ажлын төлөвлөгөө график байх шаардлагатай.

Н.Ням-Эрдэнэ: өгөгдсөн техникийн нөхцөлийн дагуу дэд өртөө угсрах ажил хийгдсэн, өртөөний гаргалгааны цахилгаан дамжуулах кабель 0,4кВ шугамын ил гарсан хэсгийг стандарт норм дүрмийн дагуу булах.

Ш. Даваадорж: Бетоны марк тодорхойлсон бичиг баримт бүрдүүлэх, Насос станцын барилгад батлагдсан зураг төслийн дагуу хаяавч бетон цутгах, насос станын барилгад засвар үйлчилгээ хийх крант /тайл/ зураг төслийн дагуу угсрах. Насосны барилгын өндөржилттэй холбоотойгоор машин орох пандус эргийн хамгаалалт хийх. Барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэсэн тэмдэглэлд өгснө кохиогч захиалагчийн хяналтын үүрэг даалгавар биелүүлмэн эсхийг баталгаажуулах. Үүрэг даалгаварын биелэлтээр хүлээн авах саналтай байна.

О. Ганбаатар: Комиссын гишүүдийн өгсөн үүрэг даалгаврыг биелүүлж хүлээлгэн өгөх саналтай болно.

ШИЙДВЭРЛЭСЭН НЬ:

Ховд аймгийн Алтай сумын нутаг дэвсгэрт Азийн хөгжлийн банк, ядуурлыг бууруулах Япон сангийн санхүүжилтээр Хүнс Хөдөө Аж Ахуй Хөнгөн Үйлдвэрийн Яамны захиалгаар хэрэгжүүлсэн Боомын амны услалтын системийн барилга угсралтын ажлыг комиссын гишүүдийн 100 хувийн саналаар үүрэг даалгаврын биелэлтээр хүлээн авах шийдвэр гаргалаа.

ТАНИЛЦСАН:

ХУРЛЫН ТЭМДЭГЛЭЛ
ХӨТӨЛСӨН:

АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ОРЛОГЧ Л. ЭНХБАЯР

ГАЗРЫН ХАРИЛЦАА, БАРИЛГА,
ХОТ, БАЙГУУЛАЛТЫН ГАЗРЫН
ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН
АСУУДАЛ ХАРИУЦСАН АХЛАХ
МЭРГЭЖИЛТЭН С. ӨНӨРЖАРГАЛ

ХОВДАЙМГИЙН АЛТАЙ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “БООМЫН
АМ” УСЛАЛТЫН СИСТЕМ” ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Ахуйн ус ашиглалтын төлбөрийн баримт

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

Төлбөрийн даалгавар: 2250500246219

ТАТВАРЫН АЛБА:

Татварын алба: Ховд

Тайлант хугацаа: 2025-1

Төлөх дүн: 960,000.00

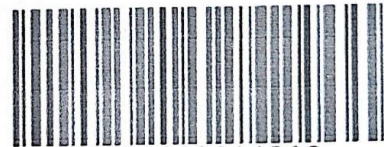
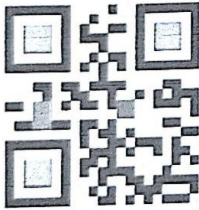
Татварын төрөл: 01030708-Ахуйн хэрэглээний ус, рашаан ашигласны төлбөр

ТАТВАР ТӨЛӨГЧ:

Регистр /ТТД: 5106621

Татвар төлөгчийн нэр: Агро-Альфа

Нэхэмжлэх үүсгэсэн огноо: 2025-05-05 10:19:40

2250500246219

ХААН БАНК Огноо/Date: 2025-05-06 09:56:42

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information
Журналын /Journal No: 7982837

Системийн огноо/System Date: 2025-05-05 10:28:37

Дт	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card number	Нэр/Name	Дүн/Amount	Ханш/Rate
	5070426972	АГРО-АЛЬФА	960,000.00 MNT	1.00
Кт	Бансны дугаар/Branch No 050000	Бансны нэр/Bank Name ХААН БАНК	960,000.00 MNT	1.00
	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card Number 5176120445	Нэр/Name ТАТВАРЫН ЕРӨНХӨЙ ГАЗАР		

Гүйлгээний утга/Transaction description:
2250500246219; 5106621; 99114556

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулав/Transaction statement verified:

Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:

Гарын үсэг/Signature:

Тамга/Stamp: